

**T.C.**  
**KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ**  
**ANABİLİM DALI**  
**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ADALET VE KALKINMA PARTİSİ DÖNEMİNDE**  
**GENÇLERE YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALAR**

**Şeyma KOVANKAYA**

**Haziran – 2021**

T.C.  
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ  
ANABİLİM DALI  
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ADALET VE KALKINMA PARTİSİ DÖNEMİNDE  
GENÇLERE YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALAR**

**Şeyma KOVANKAYA**

Tez Danışmanı

**Doç. Dr. İskender GÜMÜŞ**



**Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde bizzat elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada özgün olmayan tüm kaynaklara eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.**

Şeyma KOVANKAYA

11.06.2021

## ÖZ

### ADALET VE KALKINMA PARTİSİ DÖNEMİNDE GENÇLERE YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALAR

Kovankaya, Şeyma

Yüksek Lisans, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri

Tez yöneticisi: Doç. Dr. İskender Gümüş

Haziran 2021

Gençler, bir toplum için geleceğin teminatı olarak kabul edilmektedir. Gençlik dönemi, hayatın en üretken ve verimli dönemi olduğu için ülkelerdeki gençlik politikaları oldukça önemlidir. Bu çalışmanın amacı Türkiye'de Adalet ve Kalkınma Partisi dönemindeki gençlik politikalarının tarihsel perspektifle incelenmesidir. Çalışmada 2002 yılından itibaren seçim beyannameleri, hükümet programları ve kalkınma planları incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken nitel araştırma tekniklerinden içerik analizi ve söylem analizi yöntemleri kullanılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre Türkiye'de Adalet ve Kalkınma Partisi döneminde gençlik politikaları ile ilgili olarak istihdam ve işsizlik, eğitim, girişimcilik ve sosyal refah konuları ön plana çıkmaktadır. Gençlerin hayata çok yönlü olarak katılımı için hükümete, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları ile iş birlikleri yapmaları önerilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Gençlik, Adalet ve Kalkınma Partisi Gençlik Politikaları, Eğitim, İstihdam, Sosyal refah.

## **ABSTRACT**

### **SOCIAL POLICIES FOR YOUTH IN THE PERIOD OF THE JUSTICE AND DEVELOPMENT PARTY**

Kovankaya, Şeyma

Master of Arts, Department of ...

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. İskender Gümüş

June 2021

Young people are the future guarantee for a society. Since the youth period is the most productive and productive period of life, youth policies in countries are very important. The aim of this study is to examine the historical perspective of the Justice and Development Party in Turkey during the period of youth policy. Election statements, government programs and development plans since 2002 have been examined in the study. According to results; with regard to youth policy Justice and Development Party in Turkey during the period of employment and unemployment, education, entrepreneurship and social welfare issues come to the fore. Governments are recommended to cooperate with local administrations and non-governmental organizations for the multi-dimensional participation of young people in life.

**Key Words:** Youth, Justice and Development Party Youth policy,  
Education, Employment, Social welfare.

## ÖNSÖZ

Gençlik döneminde sosyal, kültürel, psikolojik, ekonomik açılardan değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimler aynı zamanda bireyin gelecekle ilgili düşünceleri ile birleştiğinde hayatın seyrinde önemli gelişmeler göstermektedir. Tüm bu nedenlerle ülkelerin gençlik politikaları önemli bir araştırma konusu haline almaktadır. Gençlik politikalarının belirlenmesinin yanında uygulanması üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu çalışmada Adalet ve Kalkınma Partisi döneminde gençlere yönelik sosyal politikalar içerik ve söylem analizi yöntemleri ile araştırılmıştır.

Bu çalışmayı gerçekleştirirken desteklerini esirgemeyen kıymetli ailelerime, yoğun çalışmalarımı sabırla karşılayarak her zaman moral ve motivasyon sağlayan canım eşim Bahadır KOVANKAYA' ya, bu süreçte her konuda desteklerini esirgemeyen kıymetli arkadaşlarım Sinem KAYA ve Kadriye ÇELİK GYUDZHEN' e, engin bilgi ve birikimleriyle bizlere yol gösteren kıymetli hocam Prof. Dr. Rengin AK başta olmak üzere tüm hocalarıma ve son olarak bu tezin hazırlanmasında en başından en sonuna kadar fikir, öneri ve düşünceleriyle her an katkı sağlayan değerli danışman hocam Doç. Dr. İskender GÜMÜŞ' e teşekkür ederim.

Şeyma KOVANKAYA

Haziran,2021

Kırklareli

## İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar.....	xi
ŞEKİLLER.....	xii
GRAFİKLER.....	xiii

GİRİŞ.....	1
------------	---

### 1. BÖLÜM

GENÇLİK, GENÇLİK POLİTİKALARI VE GENÇLERE YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALAR .....	3
----------------------------------------------------------------------------	---

1.1. Genç ve Gençliğin Tanımı, Kapsamı ve Önemi .....	3
-------------------------------------------------------	---

1.1.1. Genç Kavramı .....	3
---------------------------	---

1.1.2. Gençlik Kavramı .....	4
------------------------------	---

1.1.3. Gençliğin Önemi .....	5
------------------------------	---

1.2. Gençlik Politikası Kavramı .....	6
---------------------------------------	---

1.2.1. Gençlik Politikasının Tanımı .....	6
-------------------------------------------	---

1.2.2. Gençlik Politikasının Unsurları .....	12
----------------------------------------------	----

1.2.3. Gençlik Politikasının Önemi ve Gerekliği.....	15
------------------------------------------------------	----

1.3. Gençlik Politikasını Etkileyen Aktörler .....	18
----------------------------------------------------	----

1.3.1. Devlet, Hükümet ve İktidar .....	18
-----------------------------------------	----

1.3.2. Yerel Yönetimler .....	20
-------------------------------	----

1.3.3. Sivil Toplum Kuruluşları ve Baskı Grupları.....	22
--------------------------------------------------------	----

1.4. Gençlere Yönelik Sosyal Politikalar .....	26
------------------------------------------------	----

## 2. BÖLÜM

### **TÜRKİYE’DE GENÇLİK VE GENÇLERE YÖNELİK POLİTİKALAR ..... 29**

2.1. Tarihsel Süreçte Gençlik Politikaları .....	29
2.1.1. Cumhuriyetten Önce Gençlik Politikaları.....	29
2.1.2. Cumhuriyetten Sonra Gençlik Politikaları.....	30
2.1.2.1. 1923-1950 Dönemi Politikaları.....	31
2.1.2.2. 1950-1960 Dönemi Politikaları.....	31
2.1.2.3. 1960-1980 Dönemi Politikaları.....	33
2.1.2.4. 1980-2000 Dönemi Politikaları.....	33
2.2. Türkiye’de Gençlik Politikasının Aktörleri .....	35
2.2.1. Devlet.....	35
2.2.1.1. Gençliğin Toplumsal Hayata Katılımı Çerçevesindeki Gençlik ve Spor Bakanlığı Politikaları.....	35
2.2.1.2. Gençlik Hizmetleri, Gençliğin Yeniden İnşası ve Mobilizasyonuna Yönelik GSB Politikaları.....	37
2.2.2. Yerel Yönetimler .....	38
2.2.2.1. Belediyeler .....	38
2.2.2.2. Diğer Yerel Yönetim Birimleri .....	39
2.2.3. Sivil Toplum Kuruluşları .....	39

## 3. BÖLÜM

### **ADALET VE KALKINMA PARTİSİ DÖNEMİNDE GENÇLERE YÖNELİK SOYAL POLİTİKALARIN ANALİZİ ..... 43**

3.1. Araştırmanın Amacı.....	43
3.2. Araştırmanın Problemi.....	43
3.3. Araştırmanın Yöntemi.....	43
3.4. Araştırmanın Önemi.....	44



3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları .....	45
3.6. Bulgular.....	45
3.6.1. Hükümet Programlarına Yönelik Bulgular .....	45
3.6.2. Kalkınma Planlarına Yönelik Bulgular.....	58
3.6.3. Seçim Beyannamelerine Yönelik Bulgular.....	64
3.7. Seçilen Konulara Göre Söylem Analizi .....	66
3.7.1 İstihdam ve İşsizlik .....	66
3.7.2. Eğitim.....	68
3.7.3.Girişimcilik .....	69
3.7.4. Sosyal Refah .....	71
<b>SONUÇ VE ÖNERİLER.....</b>	<b>75</b>
<b>KAYNAKÇA.....</b>	<b>77</b>

## TABLÖLAR

<b>Tablo 1.</b> Gençlik Politikası Tipolojisi .....	8
<b>Tablo 2.</b> Gençlik Politikası Göstergeleri .....	10
<b>Tablo 3.</b> Gençlik Politikasının Unsurları.....	13
<b>Tablo 4.</b> Türkiye'de Genç Nüfus Verileri (1980-2020).....	16
<b>Tablo 5.</b> Türkiye'de Gençlik Politikalarıyla İlgili Kurumlar ve Çıkarılan Kanunlar.....	19
<b>Tablo 6.</b> Dünyada Gençlik Politikası Modelleri.....	23
<b>Tablo 7.</b> Sivil Toplum Kuruluşları ile Yerel Yönetimler Arasındaki İş birlikleri.....	24
<b>Tablo 8.</b> Spor ile Sosyal Uyum Projesi .....	36

## ŞEKİLLER

<b>Şekil 1.</b> Gençlik Çalışmaları Örnekleri.....	34
<b>Şekil 2.</b> Türkiye Gençlik Politikası ve Türkiye'nin Gençlik Politikası Vizyonu.....	41



## GRAFİKLER

<b>Grafik 1.</b> Hükümet Programlarında Gençlik İfadesinin Kaç Kez Geçtiğine Dair Grafik .....	57
<b>Grafik 2.</b> Kalkınma Planlarında Gençlik Politikaları Karşılaştırması.....	63
<b>Grafik 3.</b> Ak Parti'nin Seçim Beyannamelerinde Gençlik İfadesinin Kaç Kez Geçtiğine Dair Grafik.....	65



## GİRİŞ

İnsan hayatındaki en hareketli dönem olan gençlik dönemi, etkili ve verimli bir şekilde değerlendirilmesi gereken bir dönemdir. Gençlik döneminin verimli ve etkili bir biçimde geçirilmesi bireysel boyutu olan bir konu olmasının yanında toplumsal boyutu olan bir konudur. Bu da ülkelerdeki gençlik politikalarını önemli bir konuma getirmektedir. Gençlik politikaları, bu çalışmanın temel araştırma konusunu oluşturmaktadır.

Toplumlarda geleceğin tasarlanması ve yapılandırılması, gençlikle ilgili belirlenen politikalara göre olmaktadır. Bu nedenle gençlik dönemi, hayatın diğer dönemlerinden ayrılmakta, sosyal ve toplumsal açıdan önemli bir yere sahip olmaktadır. Ülkeler, genç nüfus sayısına ve oranlarına göre gençlik politikaları üretmekte, gelecekle ilgili planlarını uygulamaya geçirmektedir. Bu çalışmada Türkiye'nin gençlik politikaları özelinde değerlendirmeler yapılmaktadır.

Gençlik döneminde sosyal, kültürel, psikolojik, ekonomik açılardan değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimler aynı zamanda bireyin gelecekle ilgili düşünceleri ile birleştiğinde hayatın seyrinde önemli gelişmeler kendisini göstermektedir. Tüm bu nedenlerle ülkelerin gençlik politikaları önemli bir araştırma konusu haline almaktadır. Gençlik politikalarının belirlenmesinin yanında uygulanması üzerinde durulması gereken bir konudur. Gençlik politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasında rolü olan taraflar, çalışmada araştırılmaktadır.

Toplumların gelecekları, çocuklar ve gençlerdir. Bu nedenle ülkelerin çocuklar ve gençlerle ilgili belirledikleri politikalar, ülkenin geleceğinin şekillenmesinde belirleyici rol oynamaktadır. Gençlik politikaları sosyal politikalar, ekonomik politikalar, spor politikaları, kültür ve sanat politikaları gibi geniş bir ölçeğe sahiptir. Ayrıca gençlere yönelik mesleki yönlendirme sağlayan politikalar bulunmaktadır. Gençlik politikaları, bu yönüyle çok boyutlu bir biçimde ele alınmak durumundadır.

Dönemsel koşullar, gençlik politikaları açısından belirleyici olan bir başka husustur. Ülkelerin içinde buldukları sosyo-ekonomik durum,

gençlik politikalarına ayrılan bütçenin belirleyicileri arasındadır. Bunun yanında genç nüfus gibi döneme göre değişkenlik gösteren hususlar gençlik politikaları açısından dikkate alınmak durumundadır. Dönemsel koşullar dikkate alınarak geleceğe yönelik doğru politikalar belirlenmesi, gençlik politikalarında esas olan hususlar arasındadır. Türkiye’de geçmişten bugüne gençlik politikaları hakkında yapılacak olan araştırmada tüm bu hususlar göz önünde bulundurulacaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde gençlik ve gençlik politikaları hakkında araştırma yapılmıştır. Buna göre ilk olarak genç ve gençlik kavramları kavramsal çerçevede incelenmiştir. Sonrasında ise gençlik politikası kavramı ve gençlik politikasının aktörlerine yönelik incelemelerde bulunmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde Türkiye’deki gençlik politikalarının geçmişten bugüne araştırılmıştır. Tarihsel perspektifte incelenerek Cumhuriyet öncesi ve sonrası, 1923-1950, 1950-1960, 1960-1980, 1980-2000 dönemleri ele alınmıştır. Türkiye’de gençlik politikasının aktörleri incelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Adalet ve Kalkınma Partisi döneminde gençlere yönelik sosyal politikalar araştırılmıştır. Adalet ve Kalkınma Partisi’nin, Hükümet Planları, Kalkınma Planları, Seçim Beyannameleri, belgelerinin içerik analizi yapılmıştır. Hükümet programları, kalkınma planları ve seçim beyannamelerinde gençlik ifadesinin kaç defa geçtiği ve geçen gençlik kelimesi altında yapılan planların ve uygulanan politikalar içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. İçerik analizi sonucu öne çıkmış olan işsizlik ve istihdam, girişimcilik, eğitim ve sosyal refah konuları söylem analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Ulaşılan sonuçlar dikkate alınarak öneriler getirilmiştir.

## 1. BÖLÜM

# GENÇLİK, GENÇLİK POLİTİKALARI VE GENÇLERE YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALAR

### 1.1. Genç ve Gençliğin Tanımı, Kapsamı ve Önemi

Gençlik kavramı, toplumlara göre farklılık içermekte ve ortak bir tanımdan söz edilememektedir (Yıldız ve öte., 2013: 212). Genç ve gençlik kavramlarına dair bir uzlaşma olmaması, toplumlara göre farklı açıklamaların bulunması sebebiyle genç ve gençlik kavramlarının önemine değinilmesi gerekmektedir.

#### 1.1.1. Genç Kavramı

Türk Dil Kurumu genç kavramını ‘yaşı ilerlememiş, gelişmesini tamamlamamış olan’ şeklinde tanımlamaktadır (TDK, 2020). Bu yönüyle genç kavramı, yalnızca insanlar için kullanımla sınırlı olmayıp bitki ve hayvanlar için de kullanılan bir sıfat olarak nitelendirilmektedir.

“Milli Eğitim ve Gençlik ve Spor Bakanlığı genç kavramını buluşa erme sebebiyle, biyopsikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile, toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan 12-24 yaş grubu arasında kalan yaş grubu olarak tanımlanmaktadır” (Şişman, 2003: 5). İlgili yazında çocuk ve genç kavramları hakkındaki tanımlamalarda yaş dönemlerinin farklı olarak ele alındığı görülmektedir.

“Genç; heyecan, sabırsızlık, özgürlük hareketlilik ve kişisel bağımsızlık gibi pek çok parametreyi muhteva eden bir psikososyal karakteri temsil etmektedir” (Baş, 2017: 257). Bu tanımda genç kavramı, sosyolojik açıdan açıklanmıştır.

Sahip olduğu özellikler bakımından genç kavramı şöyle tanımlanmaktadır: “okulda ve okul dışında aldığı eğitim ile içerisinde yer alacağı ortamda karşılaşacağı sorunları çözümlenebilecek altyapıya sahip,

eğitimi ile aynı anda sistemi içeriden de bilen, umut ve zđüvenle, toplumda hak ettiğine inandığı pozisyonu elde etmeye koşullanan, tkretim kapasitesi yüksek ve kendisini tükettikleri aracılığıyla tanımlayan tez canlı dinamik insandır” (Yıldız ve te., 2013: 212).

Genç kavramına dair üzerinde anlaşılan bir tanımdan bahsedilmesi güçtür. Genç kavramının kelime anlamı ile sosyal politikalar açısından ifade ettiği anlam farklıdır. Yapılan tanımların büyük oranda bireylerin yaşına ve hayat dönemlerine göre şekillendiği söylenebilir.

### **1.1.2. Gençlik Kavramı**

Türk Dil Kurumu tarafından gençlik ‘genç olma durumu, insan hayatının ergenlikle orta yaş arasındaki dönemi, genç insanların bütünü, genç bir kimsenin tutumu’ olarak açıklanmaktadır (TDK, 2020).

Başka bir tanımda gençlik şöyle açıklanmaktadır: “Gençlik belirli bir başlangıç ve bitiş sınırı olan, bu sınırların toplumdan topluma farklılık gösterdiği ve diğer yaşlardaki insan gruplarından farklı niteliğe sahip bir yaş grubudur” (Oktay, 2017: 311). Bu tanımda gençliğin belirli yaş dönemleri ile sınırlı olduğunun yanı sıra toplumdan topluma farklı değerlendirildiği hususları vurgulanmaktadır.

Gençlik, bir kültürel sistem olarak ele alındığında eğitim, ğretim, ekonomi gibi alanlarda toplumun bütünü içerisinde sınırlandırılmış alanları içermektedir (Asutay, 2001: 2). Gençliğin kendisine ait göstergeleri aynı zamanda kendisine özgü çevresinin şekillenmesinde belirleyici olmaktadır.

Dönemsel olarak ele alındığında gençlik, bireyin hayatının nasıl seyredeceğinin belirlendiği dönemdir. Buna paralel olarak gençlik, toplumun geleceğinin şekillenmesinde belirleyici konumdadır. Gençlik döneminde bireylerde biyolojik, sosyal, kültürel, psikolojik, ekonomik açıdan değişimler yaşanmaktadır (zmete ve Bayoğlu, 2008: 3). Bu alanlarda olan kararlar, hayatın seyri açısından kritik görünmektedir ve gençlik döneminde özgüdür.



### 1.1.3. Gençliğin Önemi

Gençlik, tarihin her döneminde, toplumlar için farklı açılardan önemini korumuştur (Baş, 2017: 257). Gençlik; sosyal, ekonomik, kültürel, politik açılar başta olmak üzere pek çok boyutuyla önemli olarak görülmektedir. Geçmişten bugüne gençlik, bu alanlardaki önemini koruyarak veya artırarak süregelmiştir.

Bir toplum için gençler, temel dayanaklardan birisidir (Kabonga, 2016: 344). Gençler, toplumda kalkınmanın başlıca aktörleridir ve gelecekle ilgili hedeflere ulaşılmasında temel belirleyici konumundadır. Bu da gençliği toplum için önemli bir konuma getirmektedir.

Sağlıklı bir toplumdaki bahsedilebilmesi için gerekli olan konularda gençliğin öne çıkan rolleri gençliğin önemi kapsamında yer almaktadır. Bir toplumun sağlıklı olabilmesi için beden, ruhen, sosyal açıdan yeterlilik düzeyi yüksek bireylere ihtiyaç duyulmaktadır (Kavi ve Yıldırım, 2018: 3). Bu da gençliği önemli hale getirmektedir.

Geçmişten bugüne gençlik, toplumda üstlendiği roller nedeniyle her zaman önemli olmuştur. Tarihin farklı dönemlerinde gençlik değer görmüş, bu yönüyle önemli kabul edilmiştir. Bu yönüyle gençlik için dönemler üzerinde sosyal ve tarihsel bir kategoriyi temsil ettiği düşüncesi bulunmaktadır (Ceylan, 2016: 1050). Tüm bunlar gençliğin neden önemli olduğunu yanıtlar niteliktedir.

Gençlik dönemi, insan hayatının en etkili ve en verimli dönemini temsil etmesi sebebiyle ayrıca önemlidir. Gençlik, fiziksel olarak enerjinin en üst düzeyde olduğu dönemdir ve bireyin aktif olmasını beraberinde getirmektedir (Erol, 2013: 16). Gençliğin verimlilik ve etkililikle yakından ilişki içerisinde olması, gençliğin birey için önemli olduğu gibi toplum için de önemli hale gelmesini sağlamaktadır.

Çok boyutlu bir kavram olarak gençlik, toplumsal açıdan üzerinde düşünülmesi gereken bir yapıdadır. Biyolojik ve sosyolojik boyutları bulunan gençlik, toplum yapısı için oldukça önemlidir (Oktay, 2017: 311). Gençlikle ilgili konular sosyal ve ekonomik yönden gelişmişlik, kültürel anlayış gibi

konular üzerinde etkilidir. Ayrıca gençlik dönemi, insan hayatında pek çok farklı alanda köklü değişimlerin meydana geldiği bir dönem olarak görünmektedir. Dolayısıyla gençliği önemli hale getiren çok sayıda unsurdan bahsedilmesi mümkündür.

## **1.2. Gençlik Politikası Kavramı**

Yirminci yüzyılın sonlarına doğru insan kaynağını geliştirmek için ülkelerin daha fazla kaynak ayırmaya başlaması, gençlik politikasını merkezi bir konuma getirmiştir (Aysan ve Avcı, 2015: 112). Çalışmanın bu kısmında gençlik politikasının tanımı, unsurları, gerekliliği ve önemi hakkında bilgilere yer verilmektedir.

### **1.2.1. Gençlik Politikasının Tanımı**

Gençlik politikaları, bir ülkedeki yalnızca genç bireyleri ilgilendiren politikalar olarak algılanmamalıdır. Çünkü gençlik politikası, genç bireyleri de içerecek şekilde hayat şartlarının iyileştirilmesi, sosyal-kültürel-ekonomik konulara katılım sağlanması, mesleki eğitim ve istihdam gibi geniş bir kapsama sahiptir (Ceylan, 2016: 1053). Dolayısıyla gençlik politikası, toplumun genelini etkilemesi sebebiyle toplumun tamamını ilgilendiren bir konu olarak görünmektedir.

Ülkelerin içinde buldukları döneme göre gençlik politikalarının içeriği farklı olabilir. Örneğin bazı ülkelerde ekonomik politikalar öne çıkmakta iken bazı ülkelerde sosyal politikalar ön planda olabilir. Hangi konuyla ilgili olursa olsun gençlik politikaları, gençlerin aktif hayata katılma yeteneklerini artırmaya yöneliktir (Baş, 2017: 277).

Gençlik politikasının sahip olduğu kapsamın anlaşılmasında gençlik politikası alanlarının bilinmesi gerekir. Başlıca gençlik politikası alanları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Acar, 2008: 12):

- i. Eğitim,
- ii. Mesleki eğitim,
- iii. İstihdam,

- iv. Enformel eğitim,
- v. Sağlık
- vi. Sosyal refah,
- vii. Sosyal koruma,
- viii. Adalet,
- ix. Öğrenme
- x. Kişisel gelişim,
- xi. Özel ihtiyaçlar,
- xii. Özel koşullar,
- xiii. Tutum, deneyim ve davranışlar

Sıralanan maddelerden anlaşılacağı üzere gençlik politikası pek çok farklı alanda geliştirilebilir. Bu noktadaki temel belirleyici ülkenin içinde bulunduğu duruma yönelik ilerleme kaydedilecek olmasıdır. Gençlik politikaları alanları, gençlerle doğrudan ya da dolaylı ilişki içerisinde olan tüm konuları içermektedir.

Aşağıdaki tabloda gençlik politikalarına dair bir tipoloji yer almaktadır.

**Tablo 1. Gençlik Politikası Tipolojisi**

Gençlik Politikası Modeli	Ülke	Gençlik Bakanlığı-Direktörlük	Gençlikle Alakalı Baskın İmaj	Amaçlar	Sorunlar	Hedef Grup	Yaş Grubu
Evrensel Modeller	Danimarka	-/-	Kaynak olarak gençlik	Otonomi	Gençlerin katılımı	Tüm genç kuşak	13/15-25
	Finlandiya	+/+		Bağımsızlık			
	(İzlanda)	-/-		Kalkınma			
	Norveç	+/+		Siyasi katılım			
	İsveç	+/+					
Topluluk Temelli Modeller	İrlanda	+/+	Sorun olarak gençlik	Sosyal problemlerin önlenmesi	Gençliğin uzaması Sosyal dışlanma	Dezavantajlı gençlik	İlkokul yılları/25
	Birleşik Krallık	-/-		Siyasi katılım			
Korumacı Modeller	Avusturya	+/+	Kırılgan gençlik Kaynak olarak gençlik	Entegrasyon	Gençlerin katılımı Sosyal dışlanma	Tüm genç kuşak Dezavantajlı gençler	0-25 – 30 yaş
	Belçika	+/+		Sosyal problem önlenmesi			
	(Fransa)	+/+		Siyasi katılım			

	Almanya	+/+	Sorun olarak gençlik				
	Liechtenstein	+/+					
	Lüksemburg	+/+					
	Hollanda						
Merkezi Modeller	Yunanistan	+/+	Sorun olarak gençlik	Otonomi	Gençliğin uzaması	Özel genç grupları	15 – 25 / 30 yaş
	(İtalya)	-/-	Kaynak olarak gençlik	Bağımsızlık	Sosyal dışlanma		
	Portekiz	+/+		Entegrasyon			
	İspanya	+/+		Siyasi katılım			

**Kaynak:** Gür ve Bahçeci, 2014: 17.

Tablo 1’de görüldüğü üzere gençlik politikasında gençler değerli bir kaynak olarak kabul edilmektedir. Gençlerin siyasi ve ekonomik katılımının sağlanması, sosyal problemlerinin çözülmesi, eğitim ihtiyacının karşılanması gibi hususlar gençlik politikası kapsamında kendisine yer edinmiştir. Gençlerin bağımsız bir şekilde hareket etmesi, siyasi katılım düzeylerinin artması, sosyal problemlerin önüne geçilmesi, kalkınmaya gençlerin daha fazla katkıda bulunması gibi amaçlar ülkelerin gençlik politikalarına yön vermektedir. Ülkelerin demografik yapısı ve içinde bulunduğu duruma göre gençlerin hedef kitle olarak kendi içinde ayrılan ülkeler vardır. Gençlerin sosyal açıdan dışlanmaması, kırılğan olmaktan uzaklaşması gibi öncelikler ülkelerin gençlik politikaları kapsamında yer almaktadır. Gençlik politikalarında gençlerin hayatın her alanına etkin bir biçimde entegrasyonunun sağlanması hedefine yönelik çaba gösterildiği Tablo 1 üzerindeki bilgiler aracılığıyla anlaşılmaktadır.

Gençlik politikasının başlıca göstergeleri ise aşağıdaki tablo üzerinde gösterildiği gibidir.

**Tablo 2. Gençlik Politikası Göstergeleri**

<b>Sistem Çevresi</b>	<b>Katılım ve Erişim Düzeyleri</b>	<b>Dahil Olma Farkları</b>
-Öğrenim, eğitim ve istihdam -Mesleki eğitim ve işgücü piyasasına giriş için sistem/yapı	Zorunlu eğitim akabinde kabul gören nitelikler (akademik-mesleki) kazanma yüzdesi.	-Zorunlu eğitim bitmeden önce okulu bırakma oranı -Genç işsizliğin genel işsizlik karşısında oranı -Eğitim sonunda kim iş bulmaktadır?
Tanınan, kabul gören başarıya ulaşma fırsatları	Okulun dışındaki becerileri tanımak. Kabul etme sistemi.	-
Yeni teknolojiye erişim	-Hanede 30 aş ve altındaki bireylerde	-Hiç bilgisayar kullanmamış ergen oranı

	bilgisayar bulunma oranı -Okul-geçlik merkezi bulunma oranı	-bilgisayarlara ve internete erişim bulunan kamu alanları.
Mesleki uzmanlık tavsiyesi ve rehberlik	-Uzman hizmetleri sistemleri -Uzman sayısının genç sayısına oranı	-
Kişisel bilgiler, öneriler ve danışmanlık	-Hizmetin sağlanacağı sistem -Hizmetleri kullanan gençlerin oranı	Mağaza, medya araçları, teknoloji ve gençlik kartları vs.
Sağlık, barınma ve sosyal korunmayla ilgili öneriler, bunlara yönelik erişim	A hafta süresinde uygun olan hizmetlere erişim (akıl sağlığı, ilaç vs.).	-Ölüm oranları -Ergenlik döneminde anne olan gençlerin oranı
-	-Cinsel yollarla bulaşan hastalık -Hotel ve barınma -Barındırma programı	Evsizlik
-	<b>Yararlar</b>	<b>İhtimaller</b>
Katılım ve vatandaşlık olanakları	Gençlik konseyi – Yapı ve müfredat içerikleri	Oy verme alışkanlığı
Sosyal etkinlikler, spor etkinlikleri	Kulüp-organizasyon alt yapısı	-
Evlerinden uzakta gençlik değişim deneyimleri, uluslararası deneyimler.	Hizmeti kim sağlıyor ve hangi çerçevede bu hizmetler sunulmaktadır?	Evden uzaklara hiçbir zaman gitme
Yerel ulaştırma hizmeti ve olanaklarına erişim sağlayan sistem var mı?	-	-

**Kaynak:** Gür ve Bahçeci, 2014: 35.

Gençlik politikası göstergeleri arasında öğrenim, eğitim, istihdam, işgücü piyasasına giriş, yeni teknolojilere erişim, başarıya ulaşma olanakları, mesleki uzman tavsiyeleri ve rehberlik, kişisel destek, sağlık, barınma, sosyal koruma, katılım, spor gibi etkinliklerde yer alma, ulaşım olanakları gibi konular yer aldığını belirtmek mümkündür. Gençlik politikasında nelere dikkat edilmesi gerektiği hakkında, yukarıdaki tabloda yer alan tüm unsurlar ayrı ayrı önemlidir. Gençlik politikasının sağlık, sosyal, ekonomik, psikolojik, kültürel, spor, sanatsal, siyasal açıdan çok sayıda göstergesi olduğu değerlendirilebilir.

Gençlikle ilgili olarak yapılan tanımlayıcı açıklamalarda gençlik hakkındaki tanımlarda yaş aralıklarının ülkelere göre farklılık gösterdiğine değinilmiştir. Gençlik politikalarındaki yaş aralıkları da ülkelere göre farklı olabilmektedir (Kavi ve Yıldırım, 2018: 7). Gençlik politikasına yönelik değerlendirmede bu hususu dikkate almak gerekmektedir birlikte dünya genelinde çoğunlukla 15-25 yaş aralığının genç olarak kabul edildiğinin hatırlatılmasında fayda vardır.

### **1.2.2. Gençlik Politikasının Unsurları**

Bir toplumda gençlik, toplumdaki kültürün aktarılması başta olmak üzere pek çok konuda toplumun varlığını sürdürmesinin belirleyicileri arasında gösterilmektedir (Oktay, 2017: 310). Bu durum gençlik politikalarının hemen her ülkede öncelikli konular arasında yer almasını beraberinde getirmektedir denilebilir.

Günümüzde gençlerin gelişimlerine katkı sağlayacak araçların sayısı fazladır ve bu da gençlerin süreçlere olan katılımlarında önemli bir yere sahiptir. Gençlik politikaları, gençlerin katılımını gerektiren, deneyim ve etkileşimlere göre şekillenen bir yapıdadır (McGuire vd. 2016: 8). Gençlik politikası unsurları gereğince bunlar göz önünde bulundurulmalıdır.

Gençlik politikasının unsurları kapsamında yer alan hususlar aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.



**Tablo 3. Gençlik Politikasının Unsurları**

Gençler Üstüne Odaklanmak	Gençlerin katılımları toplum başarısı içinde mühim bir etki olarak görülmek durumundadır. Gençlerin sorun olarak görülmesi yerine, yalnızca risk altında olanlara odaklanmaktan ziyade gençlerin çözümün bir parçası olması anlayışına gereksinim duyulur.
Sistem Meydana Getirmek	Toplumsal yapıda gençlerle alakalı olarak meydana getirilen fırsatların gelişmesi mühimdir. Anlatılmak istenen yalnızca genç bireylerin yönetim kurulu üyesi vs. yapılması demek değildir. Genç nüfusun hizmetlere dahil olması kastedilmektedir.
Yetişkin İlişkileri	Gençler etkili olmak adına işlerin nasıl yürüyeceğini dikte eden kimselere ihtiyaç duymaz. Tam aksine onlara rehberlik eden ve destekleyen yetişkin insanlara gereksinim duymaktadırlar.
Eğitim	Genç katılımını amaçlayan tüm girişimlerde, girişime katılan gençlerin gelişimi ilkelere ve yetişkin ile genç işbirliğinin nasıl yürüyeceğine ilişkin eğitilmeleri gelir. Gençlerle çalışmakta olan yetişkinlerin kendileri için yeni olan bu rolde başarılı olma garantileri bulunmaz.
Sonuçların Önemi	Gençlerin katılımlarını sağlamak adına yapılan çalışmaların özellikle gençler açısından birçok yararı bulunuyor olsa bile ilgili bölgedeki karar alan mekanizmanın desteğini alması adına yeterli görülmez. Gençlerin katılımlarını sağlayacak sistemlerin değişikliği neticesinde toplum içerisinde ne tür katkılar sunulacağını açıkça ortaya konulmalıdır.

**Kaynak:** Acar 2008: 17.

Gençlik politikasının temel unsuru gençler üzerine odaklanmasıdır. Bunun ardından sistem oluşturma, eğitim, istihdam ve yetişkinlerle ilişkiler gençlik politikasının unsurları kapsamında kendisine yer edinmiştir. Gençlerin gelişimine odaklanan bir gençlik politikası, gençlerin yüksek oranda katılımına olanak tanımalı ve gençlere çözümlerin bir parçası olma

olanağı sunmalıdır. Sistem oluşturma gereğince genđlere toplumda fırsat alanları meydana getirilmelidir. Byolce genđlerin yetişkinlerle kurulan ilişkilerinin olumlu yönde gelişmesi mümkün olmaktadır. Eğitim, genđlik politikaları konusunda sürdürülebilir bir şekilde başarı sağlanması adına belirleyici konumdadır ve genđlerin eğitimine yatırım yapılması son derece önemli bir konudur. Genđlik politikasının genđlere, dolayısıyla da topluma yarar sağlaması beklendiği için sonuçların önemi de genđlik politikası unsurları kapsamında üzerinde durulan bir konu olarak görünmektedir.

Aşağıda genđlik politikasının unsurlarına dair ne çıkan hususlar paylaşılmıştır (Baran, Evcı Kiraz ve Topak, 2020):

- i. Toplumsal aidiyet,
- ii. Maddi kültür,
- iii. Manevi kültür,
- iv. Sosyal sermaye,
- v. Çok kültürlülük,
- vi. Kuşak atışmaları,
- vii. Medya ve sosyal medya,
- viii. Spor,
- ix. Bağımlılık,
- x. Toplumsal katılım,
- xi. Genđlik meclisleri,
- xii. Meslek edinme,
- xiii. İstihdam,
- xiv. Gönüllülük faaliyetleri,
- xv. Kulüpler,
- xvi. Hizmet planlaması,
- xvii. Kurumlar arasındaki ilişkiler,

- xviii. Siyaset,
- xix. Sosyal süreçler,
- xx. Rehberlik,
- xxi. Bilimsel çalışmalar şeklindedir.

Sıralanan maddelerden anlaşılacağı üzere gençlik politikası oluşturulurken dikkate alınması gereken çok sayıda faktör bulunmaktadır. Bu unsurların birkaçının ya da tamamının bir arada bulunması, gençlik politikalarının şekillenmesini sağlamakta, politikalar uygulanmaktadır.

Gençlik dönemi, hayatın diğer dönemlerinden farklı olarak toplumun yapısına göre şekillenmektedir (Ceylan, 2016: 1050). Bu nedenle gençlik politikasıyla ilgili tüm konular son derece önemli bir yere sahiptir. Gençlik politikasının unsurları açısından bu durum ele alındığında işsizlik, istihdam, eğitim, bağımlılık, suça sürüklenme gibi konular politikalara yön vermektedir denilebilir.

### **1.2.3. Gençlik Politikasının Önemi ve Gerekliği**

Gençlik politikaları, ülkelerde biyolojik açıdan benimsenen bir alandır. Gençlerin refahı konusunda tüm toplumlarda yoğun çaba gösterilmektedir (Aysan ve Avcı, 2015: 113). Toplumun geleceğini şekillendirecek bireyler gençler olduğu için gençlik politikaları son derece önemlidir ve gereklidir.

Türkiye'de genç nüfus açısından büyük bir potansiyel vardır. Türkiye'nin genç nüfusu, pek çok ülkenin nüfusundan fazladır. Bu nedenle gençlik politikalarının etkililiği büyük bir öneme sahiptir. Türkiye'de gençlik politikasını önemli hale getiren genç nüfusu verileri aşağıdaki gibidir.

**Tablo 4. Türkiye'de Genç Nüfus Verileri (1980-2020)**

<b>Yıl</b>	<b>Toplam Nüfus</b>	<b>Genç Nüfus (15-24 Yaş Arası)</b>	<b>Genç Nüfus Yüzdesi</b>
1980	44.021.146	8.906.318	20,23
1990	55.494.711	11.124.777	20,05
2000	66.889.425	13.469.426	20,14
2005	68.010.221	12.693.000	18,66
2010	72.561.312	12.514.737	17,25
2011	73.722.988	12.545.094	17,02
2012	74.724.269	12.542.174	16,78
2013	75.627.384	12.591.641	16,65
2014	76.667.864	12.691.746	16,55
2015	77.695.904	12.782.381	16,45
2016	78.741.053	12.899.667	16,38
2017	80.810.525	12.983.097	16,07
2018	82.003.882	12.971.396	15,82
2019	83.154.997	12.955.672	15,58
2020	83.614.362	12.893.750	15,4

**Kaynak:** Baş, 2017: 264; TÜİK 2021 (Baş ve TÜİK'ten alınan verilerle birlikte derlenmiştir).

Tablo 4'te yer alan bilgilerden hareketle Türkiye'nin büyük bir genç nüfusu olduğu ve yüksek potansiyel olduğu söylenebilir. Oransal olarak genç nüfusun belirli ölçüde azalmasına karşın 20 yıl öncesine göre yaklaşık aynı sayıda olduğu görülmektedir. Böyle bir genç nüfusun varlığı, gençlik politikalarının etkili bir şekilde planlanmasını ve uygulanmasını önemli bir konu haline getirmektedir. Türkiye'de genç nüfus oranlarında düşüş eğiliminin başladığı bir dönemden bahsedilmektedir ve bu nedenle gençlikle ilgili politikalarda geç kalınmaması gerekir. Türkiye'nin uzun yıllardan bu yana bahsedilen genç nüfus potansiyelini etkili bir şekilde kullanması hedefi için zamanın daraldığı yorumu, bu verilerle birlikte yapılabilir. Gençlik politikaları üzerinde çalışmalar ve planlar yapılırken bu verilerin mutlaka dikkate alınması beklenmektedir. Bu değerlendirmede 15-24 yaş arası bireyler üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

Gençlik dönemi, bireylerin kendilerini ifade etme, bireysel açıdan şekillenme, kendilerini gerçekleştirme hedeflerine yönelik çabaların ön plana çıktığı bir dönemdir (Özmete ve Bayoğlu, 2008: 84). Gençlik politikaları, gençlerin gruplar ile olan ilişkilerini kapsamlı bir şekilde değerlendirmektedir. Dolayısıyla gençlerin yönetim sistemleri içerisinde aktif bir şekilde yer alması beklenmektedir ve gençlik politikaları toplumda gerekli ve önemlidir.

Bir ülkedeki gençlik politikaları, gençlik kültürünün anlaşılmasını sağlayan bir yapıdadır (Yaman, 2013: 134). Bunun için gençlik politikaları gereğince gençlik kültürünün anlaşılması gerekmektedir. Gençlik kültürünün anlaşılması noktasında, her ülkenin veya bölgenin kendine özgü koşullar etrafında çalışmalar yürütmesi beklenmektedir. Aksi durumda gençlik politikalarının etkili olması mümkün değildir. Her bir toplum için ayrı ayrı değerlendirmeler yapılması gerekliliği, gençlik politikalarını toplumlara göre özgün hale getirmekle birlikte bu alanda yapılan çalışmaları da önemli bir konuma taşımaktadır.

Demokrasilerde katılım sadece oy vermeyle sınırlı değildir. Siyasi süreç hakkında bilgi sahibi olmak ve onu anlamak, düşünme teknikleri, bilgi teknolojilerini kullanma becerisi, medyaya katılım, etkileşim ve tartışma

becerileri ve gönüllü faaliyetlere katılım gençlerden beklenenler arasındadır (Tekindal, 2017: 122). Bunlar aynı zamanda gençlik politikaları kapsamında önemli bir yere sahiptir.

### **1.3. Gençlik Politikasını Etkileyen Aktörler**

Gençlik politikaları, genç nüfusa dair belirsizliklerin en düşük seviyeye indirilmesine yönelik olmalıdır. Çünkü gelecekle ilgili belirsizlikler, gençlerin hayata dair motivasyonunu olumsuz yönde etkilemektedir (Geçgin, 2018: 46). Gençlik politikasına dair çalışma yürüten aktörlerin bu durumu dikkate alarak hareket etmesi beklenmektedir. Çalışmanın bu kısmında gençlik politikasını etkileyen aktörler araştırılırken devlet-hükümet-iktidar, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve baskı grupları olmak üzere üç kategoride inceleme yapılmaktadır.

#### **1.3.1. Devlet, Hükümet ve İktidar**

Ülkede ve dünyada yaşanan değişimler devlet, hükümet ve iktidarın gençlik politikalarını düzenleme konusundaki öncelikleri arasında yer almalıdır. Örneğin 1980'li yıllardan itibaren Türkiye'de ekonomi politikaları ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle hızlı bir toplumsal değişim sürecine girilmiştir (Şahin, 2005: 158). Haliyle bu durum gençlerin istek ve beklentilerini etkilemiş, gençlik politikalarının gözden geçirilmesini gerektirmiştir. Benzer örneklerden bahsedilmesi mümkündür ve bu noktada devlet, hükümet ve iktidar aktörüne önemli görevler düşmektedir.

Devlet, hükümet ve iktidar, gençlik politikalarıyla ilgili kanun ya da kararname çıkarmak suretiyle etkili olabilir. Türkiye'de kamu kurumlarının gençlik politikaları ve kanunlara dair bilgiler aşağıdaki tabloda derlenmiştir.

**Tablo 5. Türkiye'de Gençlik Politikalarıyla İlgili Kurumlar ve Çıkarılan Kanunlar**

<b>Konu</b>	<b>İlgili Kurum</b>	<b>Kanun</b>
Adalet	Adalet Bakanlığı	5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu
Aile	Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü	5256 Sayılı Kanun
Askerlik	Milli Savunma Bakanlığı	1111 Sayılı Askerlik Kanunu
Eğitim	Milli Eğitim Bakanlığı Yüksek Öğretim Kurumu	3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Görevleri Kanunu 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu
İstihdam	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı – İŞKUR	4904 Sayılı İŞKUR Kurulma Kanunu
Sağlık	Sağlık Bakanlığı	Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Sosyal Bakım ve Koruma	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu	2828 sayılı SHÇEK Kanunu

**Kaynak:** Certel, 2010: 15.

Tablo 5'teki bilgiler dikkate alınarak devlet, hükümet ve iktidarın gençleri ilgilendiren her konuda adım atarak kanunlar çıkarması gerektiği söylenebilir. Burada esas olan gençlerin refahını artıracak ve beklentilerini karşılayacak yönde girişimler atılmasıdır.

Gençlik politikaları konusundaki tutarsızlıklar sebebiyle gençlerin katılımlarının sınırlı olduğuna yönelik çok sayıda örnek vardır (Weiss, 2020: 2). Farklı gelişmişlik düzeyinde olan toplumla için bu durum geçerli olabilir. Bu durum gençlik politikası aktörlerinin görevini yerine getirmediği anlamına gelmektedir.

Günümüzde devletler tarafından belirlenen gençlik politikaları, ulusal sınırları aşarak küresel bir ölçüğe ulaşmıştır. Çünkü küreselleşme ile birlikte dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan gençler (toplumun tamamı) benzer bir yaşam sürmektedir. İnternetin yaygınlaşması ile birlikte değerler, kültürler yerelden küresel ölçüğe doğru seyretmektedir (Güzel, 2006: 14). Böyle bir ortamda karar alıcı konumundaki devlet, gençlik politikaları konusunda daha ayrıntılı ve titiz bir şekilde çalışmalar yürütmek durumundadır.

### **1.3.2. Yerel Yönetimler**

Eğitim kurumları, gençlerin sosyal, ekonomik, kültürel açıdan topluma katılımları konusunda hazırlayıcı bir konumdadır. Ancak gençlerin katılımı konusunu yalnızca eğitim kurumları ile sınırlandırmak doğru değildir. Özellikle değişen yönetim anlayışıyla birlikte yerel yönetimlerin gençlerin katılımında yönlendirici olması ve teşvik edici uygulamalara yer vermesi beklenmektedir (Özer, 2011: 43).

Yerel yönetimlerin gençlik politikaları kapsamında üstlenmesi beklenen roller aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Oktay, 2017: 329):

- i. Gençlere eğitim desteği verilmelidir.
- ii. Beceri geliştirme etkinlikleri düzenlenmeli ve her gence katılım olanağı tanınmalıdır.



- iii. Kişisel gelişim desteği sağlanmalıdır.
- iv. Siyasal katılımı artırmak için etkinlikler düzenlenmelidir.
- v. Sosyal katılımı artırmak için etkinlikler düzenlenmelidir.
- vi. Politika ve strateji belgesi verilerek gençlerin yeterlilikleri artırılmalıdır.
- vii. Gençlere yönelik istihdam fırsatları geliştirilmeli ve ilgi duydukları, yetkinlik sahibi oldukları alanlarda çalışmalarına olanak tanınmalıdır.
- viii. Genç gönüllülüğü teşvik edilmelidir.
- ix. Gençlerin yaşam kalitesi düzeyini artıracak uygulamalar yapılmalıdır.
- x. Gençlerin istek ve beklentilerine duyarlı olacak şekilde bütçe çalışmaları yürütülmelidir.
- xi. Farklı kesimlerden gençleri kapsayacak şekilde planlar yapılmalı ve uygulanmalıdır.

Görüldüğü üzere gençlik politikaları konusunda yerel yönetimler, bütüncül bir bakış açısıyla hareket etmeli ve tüm gençleri kapsayıcı adımlar atmalıdır. Şehirlerde yaşayan gençlerin karşılaştıkları zorlukların aşılmasında, yerel yönetimler tarafından geliştirilen politikalar önemli bir yere sahiptir denilebilir. Yerel düzeydeki politikaların ülke geneline yayılması noktasında yerel yönetimlerin üstlendiği roller, belirleyici olması sebebiyle ayrıca göz önünde bulundurulmalıdır.

Yerel yönetim birimlerinden biri olan belediyeler açısından gençlik politikalarında nasıl hareket edilmesi gerektiği şu şekilde özetlenmektedir (Oktay,2017:329): “*Şehirde yaşayan gençler sosyal, ekonomik, eğitim, kültürel farklılıklar, sağlık ve coğrafi alanda birçok zorlukla karşı karşıyadır. Bu zorlukların*

*kaynağının azaltılması ya da gençlere bu zorlukları aşmada destek sağlanması konusunda temel görev belediyelere aittir. Her bir zorluk alanının derinlemesine analiz edilmesi ve o şehir için uygun çözümlerin hayata geçirilmesi önem taşımaktadır”.*

### **1.3.3. Sivil Toplum Kuruluşları ve Baskı Grupları**

Günümüzde sivil toplum kuruluşları, toplumdaki bireyleri ilgilendiren konularda kamuoyu oluşturma görevini üstlenmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının bu yöndeki etkileri, gençlik politikaları hakkında kamuoyu oluşturma ve gençlerin yararına olacak sonuçlar elde edilmesine katkıda bulunacaktır. Sivil toplum kuruluşları, etkili iş birlikleri kurarak gençlik politikalarının istenen yönde gelişmesine katkıda bulunabilir (Acar, 2008: 7).

Sivil toplum kuruluşlarının amaçları, toplumun ihtiyaçları ve değerlerinin temsilcisi olmaktır (Eraslan ve Erdoğan, 2015: 124). Bu amaca yönelik olarak sivil toplum kuruluşları ve baskı grupları, gençlik politikaları konusunda gençlerin istek ve beklentilerini karşılamanın ötesinde temsilcileri olmaları yönünde seyretmelidir.

Genel bir değerlendirme yapılacak olduğunda gençlik politikaları ile ilgili konuların ülkeden ülkeye değişiklik gösterdiği, bunun toplumsal değerlerin ve ülkelerin içinde bulunduğu durumun yansıması olduğu söylenebilir. Aşağıdaki tabloda farklı ülkelerin gençlik politikası modellerine yönelik bilgiler yer almaktadır.

**Tablo 6. Dünyada Gençlik Politikası Modelleri**

<b>Gençlik Politikası Modelleri</b>	<b>Ülke</b>	<b>Gençlik Sektörü</b>	<b>Gençlerle İlgili Baskın Düşünce</b>
Evrenselci Modeller	Danimarka Finlandiya Norveç İsveç	Gençlik sektörü yok veya çok küçüktür	Gençlik bir kaynaktır
Toplum Tabanlı Modeller	İrlanda Birleşik Krallık	Gençlik sektörü yok veya çok küçüktür	Gençlik bir sorundur
Koruyucu Modeller	Avusturya Almanya Belçika Lihtenştayn Lüksemburg Hollanda	Çok büyük gençlik sektörü	Gençlik savunmasız bir gruptur. Gençlik bir kaynaktır. Gençlik bir sorundur.
Merkezi Modeller	Yunanistan Portekiz İspanya	Çok büyük gençlik sektörü	Gençlik bir kaynaktır. Gençlik bir sorundur.

**Kaynak:** Uslu, 2013: 55.

Tablo 6'ya göre gençlik politikalarına dair evrenselci, toplum tabanlı, koruyucu, merkezi olmak üzere dört temel modelden bahsedilmektedir. Evrenselci modele göre gençlik bir kaynak olarak görülmektedir. Toplum tabanlı modelde isen gençlik bir sorun şeklinde değerlendirilmektedir. Koruyucu modelde gençlik savunmasız bir grup olarak görülmenin yanında kaynak ve sorun olarak kabul edilmektedir. Merkezi model ise gençliği hem sorun hem de kaynak olarak görmektedir. Koruyucu gençlik politikası modeli ile merkezi gençlik politikası modelinde gençlik sektörü büyükken evrenselci gençlik politikası modeli ile toplum tabanlı gençlik politikası modelinde gençlik sektörü küçüktür. Ülkelerdeki sivil toplum kuruluşları ve baskı

grupları, gençlik politikalarına yönelik bu farklılıkların ortaya çıkmasında etkisini göstermektedir. Her ülkedeki sivil toplum anlayışı farklı olduğu için sivil toplum kuruluşlarının ve baskı gruplarının etki biçimi ve etki düzeyi birbirinden farklı olacak şekildedir.

Sivil toplum kuruluşları ve baskı gruplarının gençlik çalışmalarında gençlik kulüpleri, çevre, sosyal ortamlar, gençlik değişim programlarını dikkate almak durumundadır. Yerel ve ulusal ölçekteki gençlik hizmetleri, gençlik politikalarında bir aktör olarak sivil toplum kuruluşları ve baskı gruplarının öncelik vermesi gereken konular arasında gösterilmektedir (Peri, 2019: 61). Sivil toplum anlayışının gelişmesi ve sivil toplum kuruluşlarının etkilerinin artmasına paralel olarak Türkiye'de gençlik politikalarında bu aktörler giderek daha önemli bir yere sahip olmaktadır.

Yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşları arasında iş birlikleri yapılması, günümüzde yaygın olarak karşılaşılan bir durumdur. Aşağıdaki tabloda yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları iş birlikleri derlenmiştir ve bunlar gençlik politikaları açısından yorumlanmaktadır.

**Tablo 7. Sivil Toplum Kuruluşları ile Yerel Yönetimler Arasındaki İş birlikleri**

<b>STK ve Yerel Yönetim İşbirliğinin Sebepleri</b>	<b>STK ve Yerel Yönetimler İşbirliğinden Elde Edilebilecek Faydalar</b>	<b>STK ve Yerel Yönetimler İş birliği Engelleri</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>-Kanuni zorunluluklar</li> <li>-Hizmet kalitesinin artırılması,</li> <li>-Vatandaşın hizmete ulaşabilmesi,</li> <li>-İlişkilerin inşa edilmesi,</li> <li>-Profesyonel olarak tecrübe kazanılması,</li> </ul>	<p><b>1-Maliyet açısından yararlar</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Profesyonellik kazanımı,</li> <li>-Ortak olarak sorunlara değinilmesi,</li> <li>-Maliyeti etkin hale getirmek,</li> <li>-Gönüllüler ve kaynaklara karşı erişimde artışlar.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>-Yeterince güçlü olmayan ilişki,</li> <li>-Personel ve zaman sınırı,</li> <li>-Bürokrasi fazlalığı,</li> <li>-Rakip olarak görmek,</li> <li>-STK'nın bağımsız olmaması,</li> </ul>

<p>-Çevredeki belirsizliklerin asgari düzeye indirgenmesi, -Yeni kaynak temini, -Misyonu yerine getirmek, -Rekabetten kaçınmak, -Ortak hedefin çoğaltılması, -Daha güçlü şehirler meydana getirmek, -Problemlere ortak olarak değerlendirme yapabilmek.</p>	<p>-Tasarruf etmek, -Kaynakların elde edilmesi.</p> <p><b>2-Hizmet geliştirme açısından yararlar</b></p> <p>-Hizmetin kalitesini geliştirmek -Hizmete erişimi artırmak</p> <p><b>3-İlişkinin inşası</b></p> <p>-Güçlü toplumların inşası -Toplumun ilişkisini geliştirmek, -Ortak hedef artırmak, -Ortaklıkların inşası, -Güvende artış, -Ekip ruhu oluşumu, -Yöneticilerin ekip ruhu anlayışı kazanması, -Vatandaşların memnuniyetinde artış, -İstikrarlılık.</p>	<p>-STK'nın gönüllü katılımcı kaybı, -STK'nın bağışlardaki kayıpları, -Bağımsız kalma tercihi, -Devletten kaynaklanan negatif tutumlar, -STK'ların zararlı çıkma kaygısı, -Devletin işi sürdürmeyeceği inancı, -Sorumluluk hakkındaki kaygılar, -Ortaklık özelliği, -İş birliği sürecinin uzunluğu.</p>
-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

**Kaynak:**<http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/KalkinmaSurecindeSivilToplumKuruluslariOzellhtisasKomisyonuRaporu.pdf> ,Erişim Tarihi: 29.05.2020.

Tablo 7’de yer alan bilgilere göre sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler, pek çok farklı sebeple iş birliği yapabilir. Bu sebepler gençlik politikaları açısından yorumlanacak olduğunda gençlere yönelik sunulan hizmetlerin daha kaliteli olmasını sağlamak için iş birlikleri yapılabilir. Ayrıca gençlerin hizmete daha etkin şekilde erişmesi için sivil toplum

kuruluşları ile yerel yönetimler arasında iş birlikleri yapılabilir. Gençlik politikaları konusunda deneyim kazanılması ya da deneyimlerin paylaşılması, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin iş birliği nedenleri arasında yer almaktadır. Bununla birlikte gençlerin katılımıyla birlikte daha güçlü şehirler inşa edilmesi hedeflenmektedir. Böylece ortak amaç için çalışma ruhu ortaya çıkması mümkün olmakla birlikte gençlerin memnuniyetleri artacak ve gençlik politikaları konusunda istikrar sağlanacaktır.

Yapılan araştırmalar gençlerin oy kullanma ve siyasi süreçlere katılma konusunda diğer yaş gruplarına göre daha düşük düzeyde olduğunu göstermektedir (Biney ve Amoateng, 2019: 12). Bu durum, gençlere yönelik politikaların yetersiz ya da işlevsellikten uzak olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

#### **1.4. Gençlere Yönelik Sosyal Politikalar**

Dünyanın hemen her yerinde gençler sosyal risklerle karşı karşıyadır. Aile yapısının değişmesi, göç, istihdam olanakları, küreselleşmenin etkileri gençlerin karşı karşıya olduğu sosyal riskler arasında öne çıkanlardır (Aysan ve Avcı, 2015: 111). Gençlerin bu ve buna benzer sosyal risklerle karşılaşmaları, gençlere yönelik sosyal politikaların varlığını gerektirmektedir.

Çocuk ve genç işçiliğinin önlenmesi, çocuklara ve gençlere eğitim olanaklarının sağlanması, gençlere yönelik sosyal politikalar arasında öncelikli bir konuma sahiptir. Gençlere yönelik sosyal politikalar; sosyal gelişme kaydedilmesi, sosyal barışın sağlanması, sosyal adaletin tüm topluma yayılması, sosyal dengenin kurulması, sosyal bütünleşmenin sağlanması gibi hedeflere yöneliktir. Gençlere yönelik sosyal politikalar aracılığıyla toplum düzeninin sağlıklı bir şekilde işlemesi ve toplumsal refahın artmasına katkıda bulunmaktadır (Şişman, 2003: 21).

Gençlere yönelik olarak geliştirilen ve uygulanan sosyal politikalara dair çok sayıda örnek verilebilir. Bu örnek sosyal politikaların her birisi için temel hedef, gençlerin sosyal ve ekonomik hayata etkin şekilde katılmalarını sağlamaktır. Gençlere yönelik sosyal politikaların içeriği ülkeden ülkeye

değişiklik göstermektedir. Yine de bazı politikalar için yaygın olarak tercih edilmeleri nedeniyle ortak politika nitelendirmesi yapılabilir. İstihdam politikaları, eğitim programları, doğrudan iş oluşturma programları, işe yerleştirme ve bilgilendirme programları gençlere yönelik sosyal politikalar arasındadır (Erol, 2013: 21).

Uluslararası düzeyde gençlere yönelik sosyal politikalar arasında ise 1966'da Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi, 1989'da Çocuk Hakları Sözleşmesi, 1995'te Dünya Gençlik Eylem Planı gibi Birleşmiş Milletler tarafından geliştirilen düzenlemeler ve politikalar ön planda yer almaktadır. Bu politikaların koordinasyonu Birleşmiş Milletler Gençlik Programı tarafından sağlanmaktadır (Gökbayrak, 2020: 61).

Çalışmada buraya kadar verilen bilgiler gençlik politikalarının kavramsal çerçevesini ve kapsamını ortaya koymaya yöneliktir. Buradan sonraki kısımlarda ise Türkiye'de gençlik politikaları araştırılmaktadır.





## 2. BÖLÜM

# TÜRKİYE’DE GENÇLİK VE GENÇLERE YÖNELİK POLİTİKALAR

### 2.1. Tarihsel Süreçte Gençlik Politikaları

Gençlik dönemi, insan hayatı için geleceğe dair belirleyici konumda olması yönüyle eski dönemlerden beri gençlik politikaları geliştirilmektedir. Gençlik dönemi, hayatın en dinamik olduğu dönem olmasının yanında geleceğin inşa edildiği dönemdir (Baş, 2017: 258). Cumhuriyet öncesi dönemde gençlik politikaları ve Cumhuriyet dönemi gençlik politikaları, Türkiye’de tarihi süreçte gençlik politikaları incelemesindeki dönemleri meydana getirmektedir.

#### 2.1.1. Cumhuriyetten Önce Gençlik Politikaları

Cumhuriyetten önce gençlik politikaları, çoğunlukla Meşrutiyet dönemiyle birlikte gözlenmeye başlamıştır. Bu dönemin öncesinde de gençlikle ilgili politikalar olmakla birlikte planlı olarak üretilen politikaların bu dönemde olması sebebiyle Meşrutiyet ve sonrasındaki dönemler özelinde bilgi verilmektedir. 1800’lü yılların ikinci yarısından itibaren Osmanlı Devleti’nde gelişen Jön Türk hareketi de Cumhuriyet öncesindeki gençlik politikaları kapsamında önemli bir yere sahiptir. II. Meşrutiyet döneminde Jön Türk hareketinin siyasi iklime canlılık kazandırıldığı ifade edilmekte, Osmanlı Devleti’nin ilk kez bu tarz bir hareketi bastırmak yerine kontrol altına almayı tercih ettiği bilinmektedir (Kaya, 2019: 590).

Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde gençlerin spor yapmaya özendirilmesi için çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Buna örnek olarak 1909 yılında çıkarılan Kanun aracılığıyla Türk gençlerinin kulüp kurma serbestliğinin getirilmesi gösterilebilir (Beyazıt ve Boz, 2017: 217).

Cumhuriyet öncesi dönemde gençlere yönelik politikalar konusunda sesini duyurmak isteyen bazı gençlik örgütlenmeleri vardır. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Eraslan ve Karadoğan, 2013: 53):

- i. Mekteb-i Hukuk Mezunları Cemiyeti,
- ii. Osmanlı Fakir Çocuklarına Yardım Cemiyeti,
- iii. Terakki ve Maarif Cemiyeti,
- iv. Osmanlı Maarif Cemiyeti,
- v. Köylü Bilgi Cemiyeti,
- vi. Milli Talim ve Terbiye Cemiyeti,
- vii. Meslek-i İctimai Müessese-i İlmiyesi,
- viii. Talebe-i Ulum Cemiyeti,
- ix. Ulum ve Umran-ı Sanayi Cemiyeti,
- x. Macaristan Türk Mezunin Cemiyeti,
- xi. Mekteb-i Mülkiye Mezunları İttihat ve Teavün Cemiyeti  
şeklindedir.

Görüldüğü üzere Cumhuriyet dönemine yaklaştıkça gençlik politikaları ile ilgili gelişmelerin ivme kazanması söz konusudur. Cumhuriyetten önce gençlik politikaları için yeni bir hareket nitelendirmesi yapılabilir. Çünkü Türkiye'de gençlik politikalarının Cumhuriyet dönemiyle birlikte daha fazla gündeme gelmesi söz konusudur.

### **2.1.2. Cumhuriyetten Sonra Gençlik Politikaları**

Cumhuriyetten sonra gençlik politikaları dönemlere göre ele alınmaktadır. Buna göre 1923-1950 yılları, 1950-1960 yılları, 1960-1980 yılları, 1980-2000 yılları ayrı ayrı değerlendirilmektedir.

### **2.1.2.1. 1923-1950 Dönemi Politikaları**

Mustafa Kemal Atatürk, gençliğe olan inancını ve toplum için gençlerin önemini pek çok kez vurgulamıştır. Cumhuriyetin ilan edilmesi ile birlikte Türkiye'de gençlik politikalarına daha fazla önem verilmesi, Atatürk'ün gençlere olan inancıyla yakından ilgilidir. Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin hedeflediği çağdaşlık seviyesine ulaşabilmesinde gençliğin belirleyici olduğunu söylemiştir (Canşen, 2015: 43). Bu düşüncenin yansımaları, Cumhuriyetin ilk dönemindeki gençlik politikalarında görülmektedir.

1950 yılına kadar olan dönemde gençlerin eğitilmesi, öncelikli konulardan bir tanesi konumundadır. Bu dönemde gençlerin eğitilmesi ile ifade edilen her alanda eğitim verilmesidir. Yeni kurulan bir devlet olarak Türkiye, gençlerin ülkeye sağlayacağı katkılara duyduğu ihtiyacın farkında olarak özellikle Mustafa Kemal Atatürk döneminde gençlik politikalarını eğitim üzerine kurmuştur (Bulut, 2007: 103).

Cumhuriyetin ilk dönemindeki gençlik politikaları, Türkiye'nin çağdaşlaşma hedefine paralel olarak şekillenmiştir. Atatürk, Türk gençliğinin milli bilince sahip ve modern kültürü benimsemiş olarak yetişmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu yaklaşım, onun ülke yönetiminde olduğu süre boyunca somut bir biçimde görülmüştür. Atatürk döneminde gençlerin eğitimlerinin yanında karakterlerinin düzgün olması için çalışmalar yürütülmüş, gençlerin alacakları eğitim ile birlikte ülkeyi sevmenin ve düşünce özgürlüğünün sembolü haline gelmeleri amaçlanmıştır (Kocatürk, 2020: 23). 1938-1950 yılları arasında ise gençlik politikaları için İkinci Dünya Savaşı, çok partili sisteme geçiş gibi ülke için o dönemde daha öncelikli olarak görülen gelişmelerin gölgesinde kalmıştır denilebilir. Yine de 1923-1950 yılları arası gençlik politikalarının yoğun şekilde dile getirildiği (özellikle Atatürk döneminde) bir dönem olarak görünmektedir.

### **2.1.2.2. 1950-1960 Dönemi Politikaları**

Türkiye'de 1950-1960 yılları arası Demokrat Partinin iktidarda olduğu dönemdir. Bu dönemde Başbakan olan Adnan Menderes hükümet programını açıklarken gençlerin milli bilinç ve geleneklere göre hareket etmesinin

yanında yüksek düzeyde bilgiye ve manevi değerlere sahip olması gerektiğini belirtmiştir (Tangülü, 2012: 393).

Demokrat Parti döneminde gençlik teşkilatları kurulmuş ve gençlik politikaları daha fazla gündeme gelmeye başlamıştır. Buna karşın bu dönemde gençlik politikalarının başarılı şekilde sonuçlandığını söylemek güçtür. Bunun nedenleri ise aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Öz, 2014: 71):

- i. Artan nüfusa paralel olarak iş imkanlarının yeterli ölçüde harekete geçirilememesi,
- ii. Gençlerin siyasetle uğraşmasına karşı partinin mesafeli yaklaşım sergilemesi,
- iii. Seçimlerde alınan galibiyetlere güvenilerek gençlik yapılanmasına ilgisiz kalınması,
- iv. 6-7 Eylül olaylarının yaşanması,
- v. Basına karşı baskıcı bir yaklaşım sergilenmesi ve bunun gençler üzerinde tepkiyle karşılanması,
- vi. Gençlik politikalarına öncelik verme konusunda parti yönetiminin geç kalması,
- vii. 1957 seçimlerinden sonra Demokrat Parti'nin gençlik politikalarına önem vereceklerini belirtmesi ve geçmişte gençlerle ilgili konuları fazla önemsemediklerini kabul etmesi,
- viii. Parti politikalarının gençlik kuruluşları ile uyumlu olmaması ve uyum içinde çalışamaması,
- ix. 1960 yılındaki darbeye giden süreçte öğrenci olaylarının yaşanması şeklindedir.

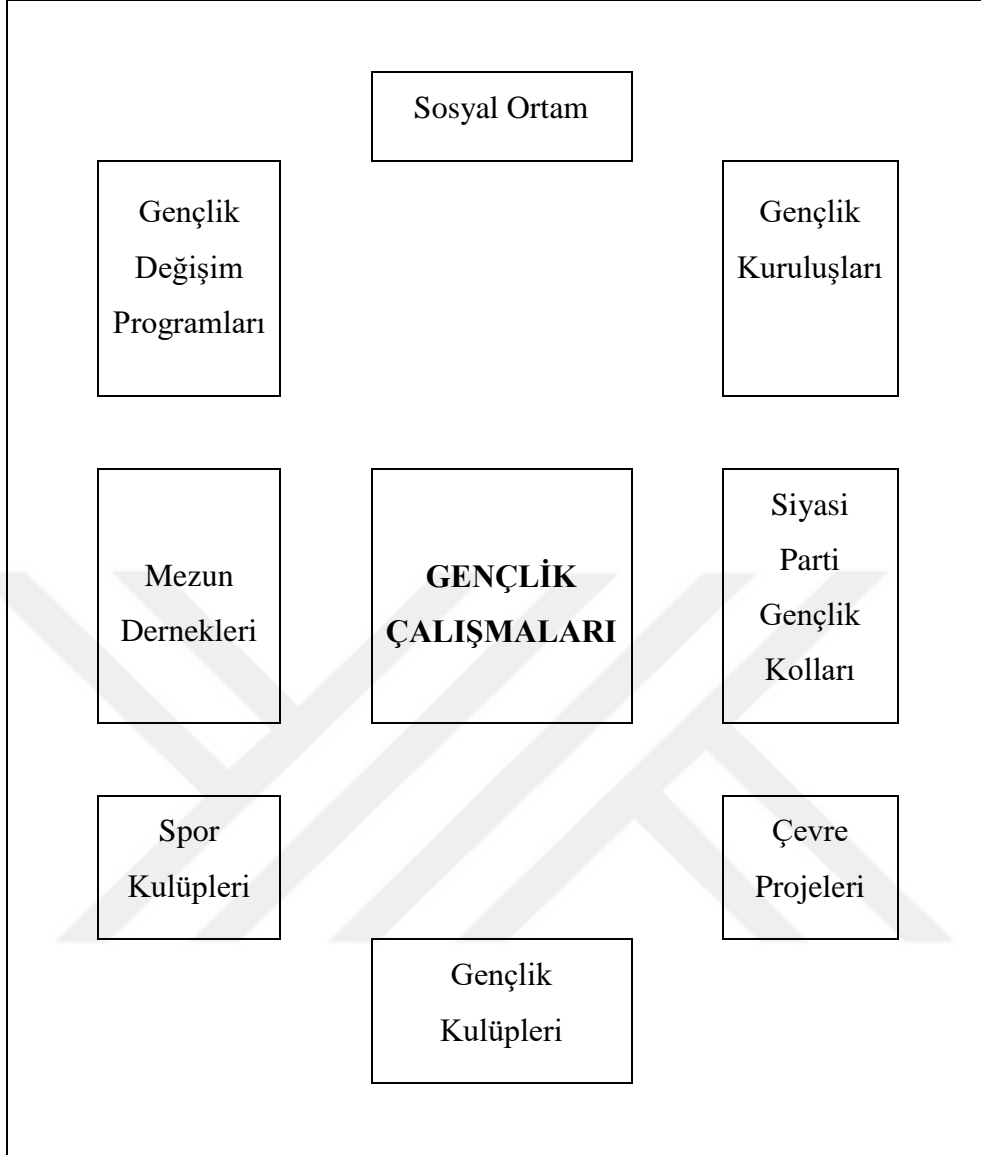
### **2.1.2.3. 1960-1980 Dönemi Politikaları**

Türkiye'de 1960-1980 dönemi, yönetimde baskının yüksek olduğu bir dönemdir ve darbeler dönemi olarak da bilinir. Yine bu dönem, gençlik politikalarının yetersiz kaldığı ve gençlerin uluslararası ilişkilerde farklı aktörler tarafından yönlendirildiği bir dönemdir. Türkiye'de 1960-1980 yılları arasında toplumda büyük bir bölünme yaşanmış, gençler de bu bölünmenin önemli aktörleri arasında yer almıştır. Kapitalizm, sosyalizm, komünizm, faşizm gibi ideolojilerin etkisinde bırakılan gençler sağ-sol adı altında birbirlerini öldürmüştür (Demirtürk, 2015: 157). Özetle bu dönem, Türkiye'de gençlerin ideolojik arayışlar içinde olduğu bir dönem niteliği taşımaktadır. Tüm bu gelişmeler, bu dönemde gençlik politikalarının yetersizliğinin anlaşılması bakımından yeterli görünmektedir.

### **2.1.2.4. 1980-2000 Dönemi Politikaları**

12 Eylül 1980 darbesi ile birlikte Türkiye'de farklı bir döneme girilmiştir. Darbe sonrası süreçte göreve gelen Turgut Özal, Başbakan ve Cumhurbaşkanı olarak görev yapmıştır. Turgut Özal liderliğinde açıklanan gençlik politikası hedeflerinde gençlerin milli kimliğe sahip, kendi geçmişini, milli kültür değerlerini bilen ve ilmi yönden gelişmelerine yönelik politikalar ön plana çıkarılmıştır (Ayaz, 2015: 332). Turgut Özal'ın ölümünün ardından koalisyon hükümetleri dönemlerinin olduğu bu dönemde yine gençlik politikaları konusunda belirtilen hedeflere dair gösterilen çabalar olduğunu söylemek güçtür.

Türkiye'de dönemlere göre gençlik politikalarının farklılaştığı ve farklı konuların ön plana çıktığı görülmektedir. Yine de gençlik politikaları kapsamındaki çalışma örneklerinin benzerlikler içerdiği söylenebilir. Aşağıdaki şekilde gençlik çalışmaları örnekleri derlenmiştir.



**Şekil 1. Gençlik Çalışmaları Örnekleri**

**Kaynak:** Peri, 2019: 61.

Şekil 1’de yer alan bilgilere göre gençlik çalışmaları örnekleri; sosyal ortamlar, gençlik kuruluşları, gençlik değişim programları, siyasi parti gençlik kolları, mezun dernekleri, çevre projeleri, spor kulüpleri, gençlik kulüpleri şeklinde sıralanmaktadır.

Türkiye, genç nüfus bakımından büyük bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyeli değerlendirmek için gençlere iş olanakları oluşturulması şarttır. Gençlerle ilgili kapsamlı politikalar geliştirilmemesi halinde ülkenin umutlarının temelini oluşturan gençlerin toplumsal sorunların nedeni olma

riski bulunmaktadır (Acar, 2008: 1). Dolayısıyla Türkiye'de kapsamlı gençlik politikalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

## **2.2. Türkiye’de Gençlik Politikasının Aktörleri**

Türkiye'de gençlik politikası aktörler devlet, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları olarak üç kategoriye ayrılmaktadır. Gençlerin katılımının sağlanması, merkezi yönetimin ve yerel yönetimlerin ortak görevleridir (Oktay, 2017: 321). Bunu sağlamak için merkezi yönetimin ve yerel yönetimlerin kendilerinin sürdürdüğü politikalar olabileceği gibi eşgüdüm içinde yapılabilecek çalışmalar da olabilir.

### **2.2.1. Devlet**

Devlet, gençlerin; ekonomik, sosyal, kültürel açıdan sorunlarını, istek ve beklentilerini belirlemeli, aynı zamanda bunlara yönelik çözümler üretmelidir (Baş, 2017: 272). Çalışmanın bu kısmında Gençlik ve Spor Bakanlığı politikaları üzerinden değerlendirmeler yapılarak devletin gençlik politikaları kapsamındaki faaliyetleri incelenmektedir.

#### **2.2.1.1. Gençliğin Toplumsal Hayata Katılımı Çerçevesindeki Gençlik ve Spor Bakanlığı Politikaları**

Gençlik ve Spor Bakanlığı, devletin gençlerin toplumsal hayata katılımlarını artırmak için projeler geliştirmek ve yürütmekle görevlidir. Gençlik ve Spor Bakanlığı, gençlerin sosyal gelişimini destekleme, gençlerin ihtiyaçlarına dair araştırmalar yapma, rehberlik ve danışmanlık hizmeti verme, gençlik politikalarının ve projelerinin sonuçlarını denetleme, gençlerin spor yapmasını teşvik etme ve destekleme gibi görevleri yerine getirmek durumundadır ([www.gsb.gov.tr](http://www.gsb.gov.tr)).

Gençlik ve Spor Bakanlığının gençlik politikaları geliştirmesi ve uygulamasında Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Eğitim-Araştırma-Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Sosyal İlişkiler ve İletişim Dairesi Başkanlığı,

Uluslararası Organizasyonlar ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü gibi bağlı birimlerin yetki ve sorumlulukları bulunmaktadır ([www.gsb.gov.tr](http://www.gsb.gov.tr)).

Gençlik ve Spor Bakanlığı yakın zamanda sporda marka ülke Türkiye, yüzme bilmeyen kalmasın, spor ile sosyal uyum, 10 bin pota, gençlik radyosu gibi projeleri uygulamaya geçirmiştir. Bunlardan spor ile sosyal uyum projesinin içeriği aşağıdaki tablo üzerinde gösterildiği gibidir.

**Tablo 8. Spor ile Sosyal Uyum Projesi**

 <p><b>ULUSLARARASI ORGANİZASYONLAR VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ</b></p> <p><b>Proje Adı</b> Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Bireyler ve Ev Sahibi Toplum İçin Spor ile Sosyal Uyumunu Güçlendirilme Projesi</p> <p><b>Proje İlleri</b></p>  <p><b>Proje Süresi</b> Projenin süresi 24 aydır (Ağustos 2019 – Ağustos 2021).</p> <p><b>Proje Ortakları</b></p> <ul style="list-style-type: none"><li> Gençlik ve Spor Bakanlığı</li><li> ORF (Olympic Refugee Foundation)</li><li> UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees)</li><li> SGDD (Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği)</li><li> TMOK (Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi)</li></ul> <p><b>İstihdam</b> Projede; proje koordinatörü, proje asistanları, illerde görevli tercümanlar ve gençlik çalışanları olmak üzere 15 kişi çalışmaktadır.</p>	<p><b>Projenin Amaçları</b></p> <ul style="list-style-type: none"><li>-Ülkemizde yaşayan geçici ve uluslararası koruma altındaki bireyler ve ev sahibi toplum arasında sosyal uyumun güçlendirilmesi.</li><li>-Spor aktiviteleri aracılığıyla geçici ve uluslararası koruma altındaki bireylere erişim sağlanması.</li><li>-Risk altındaki bireylerin tespit edilip koruma desteği veren ilgili kurumlara yönlendirme yapılması.</li></ul> <p><b>Proje Faaliyetleri</b></p> <ul style="list-style-type: none"><li>- 8-18 yaş aralığındaki çocuklara yönelik çeşitli spor dallarında spor kursları,</li><li>- Spor faaliyetlerine katılacak çocukların ailelerine ve sosyal çevrelerine yönelik beslenme, hijyen, kişisel gelişim, çocuk hakları, çocuk gelişimi gibi konularda farkındalık artırma etkinlikleri,</li><li>- Spor festivalleri,</li><li>- Gönüllü İlderler kampları,</li><li>- Çocukların ve gençlerin spor kültürü kazanmasına ve olimpik değerlerle bütünleşmesine yönelik eğitimler.</li></ul> <p><b>Proje Sonucunda</b></p> <ul style="list-style-type: none"><li>- 7.200 çocuk spor faaliyetlerinden faydalanacak ve bu vesile ile Gençlik Merkezleri ile tanışacak,</li><li>- 21.600 kişi farkındalık artırma faaliyetlerinden yararlanacak,</li><li>- Yetenekli sporcular keşfedilecek,</li><li>- Risk altındaki bireyler koruma hizmetlerine yönlendirilecek,</li><li>-Tüm bu faaliyetlerin neticesinde 43.940 kişiye doğrudan, 72.960 kişiye dolaylı olarak ulaşılacak.</li></ul>
----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

**Kaynak:** <https://www.gsb.gov.tr> , Erişim Tarihi: 20.09.2020.



Görüldüğü üzere bu proje ile birlikte gençlerin toplumla sosyal uyumunun gerçekleşmesi hedeflenmektedir. Yine genç bireyler arasında risk altında olanların tespit edilmesi ve koruma desteği verilmesi, projenin amaçları arasında yer almaktadır.

Gençlerin toplumsal hayata katılımı noktasında geliştirilen politikalar ve bunların uygulanması ile birlikte toplumda gençlerin daha etkin bir şekilde roller üstlenmesi beklenmektedir. Bu kapsamda Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından düzenlenen organizasyonlardan bazıları; Otizmle Mücadelede Benim Özel Desteği Kayak Projesi, Kültür, Sanat ve Eğitim Evi Projesi, İşitme Engelli Gençlerimiz Manevi Mimarlarını Öğreniyor Projesi, Maddeye Değil Hayata Bağlan Projesi, Gençliğin Buluşma Yeri Kitap Kafe Projesi, Gelin Engelleri Birlikte Aşalım Projesi, Gencim Farkındayım Projesi, Sporla Bağlan Hayata Projesi, Sağlıklı Nesil Güçlü Toplum Projesi, Bellek Yolculuğu Projesi, Genç Mucitler Bilim Atölyesi Projesi şeklindedir. Bu projelerle birlikte gençlerin toplumsal hayat katılımında bilinç ve istek düzeylerinin artması hedeflenmektedir.

#### **2.2.1.2. Gençlik Hizmetleri, Gençliğin Yeniden İnşası ve Mobilizasyonuna Yönelik GSB Politikaları**

Gençlik Projeleri Destekleme Programı, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından gençlere yönelik yürütülen politikalar arasında önemli bir yere sahiptir.

Yürütülen projelerden hareketle gençlere yönelik Gençlik ve Spor Bakanlığı politikalarında bir yandan gençlerin sosyal hayata katılımı, bir yandan spora teşvik edilmesi, bir yandan ilgi alanlarına yönelmesi, bir yandan da manevi değerlerin farkında olarak gelişmesi için çalışmalar yürütüldüğü söylenebilir. Örneğin huzurevini ziyaret eden bir genç, çevresindeki büyüklere karşı daha olumlu bir bakış açısına sahip olacaktır. Çanakkale şehitliklerini gezen gençler, tarihlerini daha iyi öğrenecek ve aynı şeyleri yaşamamak için daha çok çalışacaktır. Kitap kafe projesine katılan gençlerin kitap okuma alışkanlıkları gelişecek, bunun eğitim ve sosyal hayatta olumlu yansımaları olacaktır. Gençlik ve Spor Bakanlığı projelerinde dikkat çeken

noktalardan birisi de farkındalık üzerine yapılan projelerdir. Otizmli çocuklar ve gençler, işitme engelli çocuklar ve gençler, fiziksel engelli çocuklar ve gençlerin hayata daha etkin şekilde katılımını sağlamak için yürütülen projeler son derece önemli bir yere sahiptir.

### **2.2.2. Yerel Yönetimler**

Gençlerin katılımının sağlanması ve teşvik edilmesinde yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Yerel yönetimler, gençlerin programlara katılımı için teşvik etmelidir. Yerel yönetimlerin gençlik politikaları kapsamında belediyeler ve diğer yerel yönetim birimleri şeklinde bir sınıflandırma yapılabilir.

#### **2.2.2.1. Belediyeler**

Türkiye'de gençliğin sorunlarının başında işsizlik gelmektedir ve bu konuda merkezi yönetimin ardından belediyeler gençler için iş olanakları üretmekle görevlidir. Belediyeler gençlerin iş bulmasına yönelik çalışarak toplumsal yaşama katılım sorununa da çözüm üretebilir. İnternet sayfaları üzerinden açılan forum gibi uygulamalar, belediyelerin gençlere yerel ölçekte ulaşabilmesini kolaylaştıracak ve sorunların tespiti ile çözümüne dair çalışılmasını beraberinde getirecektir (Özer, 2011: 61).

“Belediyelerin gençlere yönelik faaliyetlerinde; politika ve strateji belgesi, eğitim desteği, beceri geliştirme, siyasal ve sosyal katılımı artırma, kişisel gelişim desteği, gönüllülüğü teşvik etme, paydaşlarla işbirliği, istihdamı geliştirme, farklı gençlik kesimlerini kapsama ve gençlere duyarlı bütçeleme temel çerçeveyi oluşturmaktadır” (Oktay, 2017: 310). Görüldüğü üzere belediyeler, gençlere yönelik pek çok farklı alanda politika geliştirmekte ve uygulamaktadır.

### 2.2.2.2. Diğer Yerel Yönetim Birimleri

Yerel yönetim birimleri denildiğinde akla ilk olarak belediyeler gelmektedir. Diğer yerel yönetim birimleri ise il özel idareleri ve köylerdir. Bu yerel yönetim birimlerinin gençlik politikaları açısından belediyelerden ayrılan dikkat çekici bir yönü olduğunu söylemek güçtür.

### 2.2.3. Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum kuruluşları, gönüllülük esasına dayalı olarak kamu yararına çalışan kuruluşlardır. Sivil toplum kuruluşları, günümüz çağdaş ve demokratik toplumlarının vazgeçilmez aktörlerinden birisi konumundadır (Aslan, 2010: 275). Bu kurumların kamuoyu oluşturma, farkındalık meydana getirme, çözüm üretme gibi süreçlerde belirleyici rolleri vardır. Bununla birlikte sivil toplum kuruluşları, gençlik politikaları ile ilgili süreçlerde de etkin şekilde yer almaktadır.

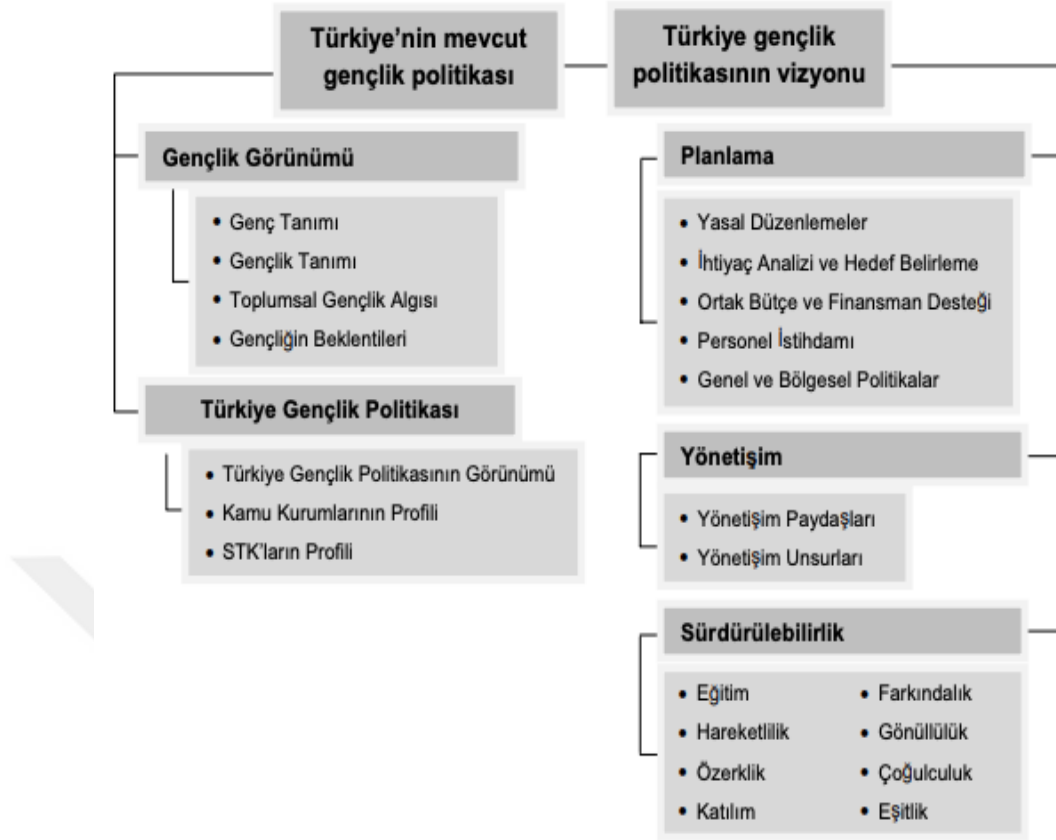
Türkiye'de pek çok sivil toplum kuruluşu, gençlik alanında faaliyet göstermektedir. Bu sivil toplum kuruluşları, gençlerin sorunlarını belirlemek ve çözüm üretmek için çalışmaktadır. Aynı zamanda gençlerin istek ve beklentilerinin belirlenmesi, bunların karşılanmasına yönelik çalışılması da gençlik odaklı sivil toplum kuruluşlarının hedefleri arasındadır. Türkiye'de Türkiye Gençlik STK'ları Platformu oluşturulmuştur ve bu platforma üye pek çok sivil toplum kuruluşları gençlik politikaları özelinde çalışmaktadır. Bu sivil toplum kuruluşlarından bazıları; Genç Yeşilay, Türk Kızılay Genç, Genç Müsiad, Türkiye Teknoloji Takımı, Türkiye Gençlik ve Eğitime Hizmet Vakfı, Uluslararası Sosyal Medya Derneği, Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu, Uluslararası Vizyon Gençlik Derneği, İstanbul Gönüllü Eğitimciler Derneği şeklinde sıralanmaktadır (<https://tgsp.org.tr/tr>).

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin gençlik politikalarını TÜGVA üzerinden gerçekleştirdiğini söylemek mümkündür. Türkiye Gençlik Vakfı ya da kısaca TÜGVA, bir gençlik vakfıdır. "TÜGVA'nın misyonu; gençliğin sosyal, fiziksel, zihinsel, ruhsal ve manevi gelişimlerini gözeterek, kendini devamlı geliştiren, kültürel birikime önem veren, yenilikçi ve nitelikli insan kıymetinin oluşumuna katkı sağlamaktır. TÜGVA'nın vizyonu ise

medeniyetimizi yeniden ihya ve inşa edecek nesilleri yetiştiren bir vakıf olmaktır” (<http://tugva.org/hakkimizda/>). TÜGVA tarafından çok sayıda gençlik projesi yürütülmektedir. Bu projeler; İcathane, İhtisas Akademisi, Tabiat Timi Projesi, Müzik Okulu, Münazara Yarışması, Gençlik Sinema Okulu, Genç Yönetici Okulu, Lise Yaz Kampı, Fotoğraf Yarışması “Senin Kadrajından”, TÜGVA Oyunculuk Akademisi, Türkiye Fikir Kongresi, Çizimlerle Kırk Hadis, Ülkeler ve Ötesi, Senaryo Atölyesi, Dokuz on iki, Gençlik, TÜGVA Ortaokul Yaz Okulu, TÜGVA Mio, Medeniyet Ve Değerler Kulübü, Hepimiz Bir’iz, Genç Türkiye Kongresi, Genç Tiyatro Akademisi, Genç Diplomat Akademisi.

TÜGVA tarafından gençlik politikalarında adalet, birlik, iyilik ve ahlak değerlerine göre hareket edilmesinin esas alındığı dile getirilmektedir. Projeler aracılığıyla gençlere kazandırılmak istenenleri işaret etmesi bakımından bu değerlerin önemi büyüktür.

Genel bir değerlendirme yapılacak olduğunda Türkiye’de gençlik politikası ve Türk gençlik politikasının vizyonu aşağıdaki şekil üzerinde derlenmiştir.



**Şekil 2. Türkiye Gençlik Politikası ve Türkiye'nin Gençlik Politikası Vizyonu**

**Kaynak:** Şentuna ve Çelebi, 2010: 111.

Şekil 2'de görüldüğü üzere Türkiye'nin mevcut gençlik politikasında gençliğin beklentileri ile toplumsal gençlik algısı gençlik görünümünü belirlemektir. Kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları, Türkiye gençlik politikasında önemli bir yere sahiptir. Türkiye'nin gençlik politikasının vizyonu ise planlama, yönetim, sürdürülebilirlik alanlarını içermektedir. Planlama alanında yasal düzenlemeler, ihtiyaç analizi, finansman desteği, istihdam gibi konular yer almaktadır. Yönetişim ise yönetimle ilgili paydaşlar ve unsurları içermektedir. Sürdürülebilirlik alanında; eğitim, hareketlilik, özerklik, katılım, farkındalık, gönüllülük, çoğulculuk ve eşitlik gibi kazanımlara ulaşılması hedeflenmektedir.



## 3. BÖLÜM

# ADALET VE KALKINMA PARTİSİ DÖNEMİNDE GENÇLERE YÖNELİK SOYAL POLİTİKALARIN ANALİZİ

### 3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Türkiye'de Adalet ve Kalkınma Partisi dönemindeki gençlik politikalarını tarihi perspektifle incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma ayrıca Türkiye'de gençlik politikalarının aktörlerinin belirlenmesi amacına yöneliktir. Geçmişten bugüne Türkiye'nin gençlik politikalarının seyri, değişimi, öne çıkan hususların ortaya koyulması araştırmanın amaçları arasında yer almaktadır.

### 3.2. Araştırmanın Problemi

Bir ülke için gençlik, ülkenin geleceğini belirleyecek yapıdadır. Bu nedenle ülke yönetimlerinden gençlere yönelik etkili politikalar geliştirmesi ve uygulanması beklenmektedir. Gençlik politikaları, gençlerin eğitiminden iş bulma olanaklarına sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel pek çok boyutta ele alınmaktadır. Göreve gelen hükümetlerin gençlik politikaları konusunda farklı vaatleri olduğu bilinmektedir. Türkiye'de açıklanan gençlik politikaları araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır. Bu kapsamda 2002 yılından itibaren görevde olan Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetlerinin gençlik politikaları değerlendirilmektedir.

### 3.3. Araştırmanın Yöntemi

Nitel araştırma yöntemleri daha çok sosyal bilimler alanında araştırmalar yapan kişiler tarafından kullanılan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yöntemler, nicel yöntemlerden ziyade daha detaylı olarak veri toplama ve sorunların irdelenmesini sağlayan bir araştırma yöntemi olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda nitel araştırma verilerinin daha ayrıntılı

olarak ortaya konmasına yardımcı olduğu da değerlendirmeler arasında yer almaktadır.

Araştırmada içerik analizi ve söylem analizi yöntemleri kullanılmaktadır. Adalet ve Kalkınma Partisinin seçim beyannameleri, kalkınma planları, hükümet programları incelenerek gençlik kelimesinin kaç defa geçtiği tespit edilmektedir. Bununla birlikte gençlikle ilgili politikalara dair değerlendirmeler yapılarak ilerleme kaydedilmektedir.

İçerik Analizi yöntemi, bir metnin veya imgenin sistematik açıdan değerlendirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu analiz yöntemi başkaları tarafından tekrarlanabilmektedir. Yöntemin tekrarlanabilir olması farklı zaman ve durumlarda aynı analizin yapılması halinde çıktılarının da aynı olabileceği anlamına gelmektedir (Aziz, 2008:121-124). Söylem analizi, insanın dil ile olan bağını kullanarak ortaya koyduklarını ifade etmektedir. Ortaya koyulan ifadelerin söyleyeninin kim olduğu, ne şekilde ve hangi durumlarda söylediğine odaklanılmaktadır (Arık,2019:17). Bu yöntemler yapılan araştırmaya uygun olduğu için tercih edilmiştir.

### **3.4. Araştırmanın Önemi**

Gençlik politikaları, bir ülkenin gelecekte olacağı konumu belirlemesi sebebiyle önemlidir. Araştırma kapsamında Türkiye'de gençlik politikalarının güçlü ve zayıf yönleri ortaya koyulacaktır. Genç nüfus oranının yüksek olduğu bir ülke olarak Türkiye'de gençlik politikalarının değerlendirilmesi araştırmayı önemli hale getirmektedir.

Araştırmada devlet, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri gibi aktörlerin gençlik politikalarına katkıları ve etkilerinin incelenmesi araştırmanın önemini oluşturur. Bu araştırmayla birlikte ülke çapında etkili bir gençlik politikası geliştirmede öne çıkan hususların belirlenmesine katkıda bulunulması hedeflenmektedir.

Türkiye'de gençlik politikaları açısından fırsatların değerlendirilmesi, araştırmayı önemli hale getiren hususlardan bir tanesi konumundadır. Araştırma ayrıca sürdürülebilir gençlik politikalarının ortaya koyulmasına katkı sağlaması yönüyle önemlidir.



### 3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetleri döneminde hazırlanan hükümet programları, kalkınma planları ve seçim beyannameleri içerikleriyle sınırlıdır.

### 3.6. Bulgular

Adalet ve Kalkınma Partisinin gençlik politikalarının analiz edildiği bu kısımda hükümet programları, kalkınma planları, seçim beyannameleri açısından incelemeler yapılmaktadır.

#### 3.6.1. Hükümet Programlarına Yönelik Bulgular

Hükümet programlarına yönelik bulgular kapsamında 2002 yılında kurulan Abdullah Gül hükümetinden başlayarak (58. hükümet) Cumhurbaşkanlığı sistemine geçişle birlikte başlayan yeni dönemdeki (2018 yılından yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden itibaren başlayan dönem) hükümet programları hakkında değerlendirmeler yapılmaktadır.

#### 58. Hükümet Programına (2002-2003) Yönelik Bulgular

Abdullah Gül tarafından kurulan bu hükümet tarafından açıklanan programda genç ve gençlik ifadeleri toplamda 15 kez kullanılmıştır. Programda gençlik politikalarıyla ilgili dikkat çeken hususlar paylaşılarak yorumlanmaktadır.

*“Bilgisayar yazılım teknolojisi alanında, Silikon Vadisi örneğinde olduğu gibi, teknoloji öbekleri oluşturmak; kendi işini kuracak insanlara proje ve düşük faizli kredi desteği sağlamak; gençlere uygulamalı meslek edindirme eğitimi vermek; gençlerin istihdamında özel vergi ve sigorta primi indirimlerine gitmek; istihdam vergilerinin yükünü azaltmak; kayıtlı istihdamı özendirmek önemli satırbaşlarıdır” (58. Hükümet Programı, 2002).*

Hükümet programında gençlerin istihdam sorununa dikkat çekilerek teknolojik açıdan kaydedilen gelişmeler ve dünyanın gidişatı da göz önüne alınarak yazılım teknolojisine gençlerin yönlendirilmesi hedeflenmiştir.

Gençlerin bilgisayar yazılımı alanında gelişmesi için kredi desteği sağlanması, vergi ve sigorta primi indirimlerine gidilmesi programda açıklanan politikalar arasındadır. Genç nüfusun işsizliğini önleme konusuna öncelik verildiğini göstermesi bakımından bu politika önemlidir. Hükümet tarafından açıklanan bu programda gençlerin ekonomik açıdan bağımsızlıklarını geç kalmadan kazanabilmelerini sağlamanın hedeflendiği çıkarımı yapılabilir. Gençlerin işsizlik sorununun çözülmesi ile birlikte hayatın diğer alanlarında (psikolojik sorunların önlenmesi, sosyal hayatın gelişmesi, yaşam doyumunun artması gibi) kazanımlar elde etmenin daha kolay olması beklendiği için istihdam politikalarının öncelikli konumda yer alması söz konusudur.

“Psikososyal sorunlara yol açan ve kimlik bunalımı olarak yansıyan güven sorunu ve gelecek kaygısı, gençlerimizi yurtdışı arayışlarına sevk etmekte ve de yönlendirmektedir” (58. Hükümet Programı, 2002). 58. Hükümet programında yer alan bu ifadeler, gençlerin Türkiye’de kendilerine gelecek görmediğini, bu nedenle de yurtdışına yerleşme fikrine sıcak baktıkları, bunun önlenmesi içinse gençlere güven aşılması gerektiğini işaret etmektedir. Hükümet programında gençlerin kendilerine olan güvenlerinin artırılması için sosyal ve psikolojik sorunlara yol açan hususların belirlenmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Gençlerin kimlik arayışı içinde olmalarının çözülmesi gereken bir sorun olarak hükümet programında yer alması gençlik politikalarının çok yönlü olarak ele alındığını göstermektedir. Yukarıda değinilen istihdam politikası, etkili bir şekilde uygulanması ile birlikte gençlerin yaşadıkları ya da yaşayacakları psikososyal sorunlar, kimlik arayışı, kimlik bunalımı, özgüven yetersizliği gibi problemlerin önüne geçilmesi için kritik bir öneme sahiptir.

“Nüfusumuzun yüzde 52’sinin çocuk ve gençlerden oluşması ve dünyanın en genç ülkelerinden biri olmamız, eğitime öncelik vererek eğitimin niteliğini yükseltmemiz açısından büyük bir önem taşımaktadır. Eğitim sistemimiz, çocuk ve gençlerimizin gelecek kaygısının sebebi değil, güvenli bir geleceğin dayanağı olmalıdır” (58. Hükümet Programı, 2002). Türkiye’nin gençlik politikalarında en çok öne çıkarılması gereken hususlardan bir tanesi

nüfusun büyük çoğunluğunun gençlerden oluşmasıdır. 2002 yılı itibariyle nüfusun yarısından fazlasının çocuk ve gençlerden oluştuğuna dikkat çekilerek hükümet programında eğitim politikalarına yer verilmiştir. Eğitimin niteliğinin yetersiz olduğu ve gençlerin daha iyi bir geleceğe sahip olabilmesi için eğitim sisteminin yenilenmesi gerektiği hükümet programında yer almıştır.

58. Hükümet tarafından açıklanan programda gençlik politikaları çok yönlü bir biçimde ele alınmasına rağmen yine aynı hükümetin Ocak 2003 tarihinde açıkladığı Acil Eylem Planında gençlikle ilgili politika ve uygulamaların yer almadığı görülmektedir. Hükümetin göreve geldiği dönemdeki koşullar göz önüne alındığında öncelikli müdahale edilmesi gereken alanların varlığı anlaşılabilir görünmekle birlikte gençlik politikalarının da ilk sıralarda yer alması beklenen konulardan birisi olduğu söylenebilir. Çünkü geniş kapsamlı bir plan olan Acil Eylem Planında kentleşme, sağlıklı toplum, nitelikli eğitim, ulaşım, turizm, tarım ve hayvancılık, enerji, madencilik, yolsuzlukla mücadele gibi konular yer almaktadır. Haliyle gençlere yönelik politikaların nitelikli eğitim başlığı ile sınırlı olması yerine ayrı bir bölüm olarak ele alınmasının daha faydalı olacağı yorumu yapılabilir.

58. Hükümet programında gençlik politikalarının Türkiye'nin diğer potansiyelleri ile birlikte değerlendirilerek şu ifadelerle yer verilmiştir: “Hükümetimiz, ülkemizin genç ve dinamik nüfusu, eşsiz coğrafi konumu, zengin doğal kaynakları ve engin kültür birikimiyle yeni dünyanın en etkin bir üyesi olma potansiyeline sahip olduğuna kesinlikle inanmakta ve bütün bu olup bitenleri hak etmediğini düşünmektedir” (58. Hükümet Programı, 2002).

Türkiye'de Kasım 2002'de göreve gelen 58. Hükümet tarafından oluşturulan Kalkınma ve Demokratikleşme Programında gençlik ve spor başlığında aşağıdaki politikalar açıklanmıştır:

- i. Gençlerimizin ülke yönetimine her platformda katılımı sağlanacak, bu amaçla siyaset okulları ve gençlik dernekleri desteklenecektir.

- ii. Eğitimin nitelikli hale gelmesi ve gençlerin sosyal etkinliklere katılımı için sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve yerel yönetimlerle iş birliği yapılacaktır.
- iii. Kırsal kesimde yaşayan ve olanakları sınırlı olan gençlerin gelişimi ve sorunlarının çözümü için özel çaba gösterilecektir.
- iv. Gençlerin fiziksel, zihinsel ve ruhsal gelişimine zarar veren faaliyet ve yayınlarla ilgili önlemler alınacaktır.
- v. Gençlerin ulusal ve uluslararası yarışmalara katılmaları teşvik edilecektir. Gençlere eğitim ve iş olanakları açısından yeni fırsatlar sunulacaktır.
- vi. Gençlerin bilimsel, sanatsal ve kültürel faaliyetleri katılım göstermeleri teşvik edilecektir.
- vii. Gençlik Merkezleri oluşturularak gençlerin istek ve beklentilerini karşılamak için çalışılacaktır. Ayrıca bu merkezler yurtdışında yaşayan gençlerin asimile olmasını önlemek için çalışmalar yürütecektir.
- viii. Türkiye'de ve dünyada yaşanan değişimler dikkate alınarak gençler için etkili ve sürdürülebilir bir spor politikası oluşturulacaktır.
- ix. Engelli gençlerin sportif etkinliklere katılması için yeni projeler uygulamaya geçirilecektir.
- x. Yerel yönetimlerin gençlere ve genç sporculara daha fazla kaynak ayırması için yasal düzenleme yapılacaktır.
- xi. Üstün yetenekleri gençlerin tespit edilerek özel eğitim almaları için çalışmalar yapılacaktır.

Görüldüğü üzere gençlerin sosyal, ekonomik, fiziksel, psikolojik açıdan gelişmelerine katkı sağlamak amacıyla politikalar geliştirilmiş ve

uygulamaya konmuştur. Ülkenin her yerindeki gençlerin aynı imkanlarla desteklenmesi ve katılımının sağlanması için teşvik edici girişimlerin vurgulanması, önemli bir ayrıntı niteliği taşır. Ayrıca gençlerin gelecekte ülkeyi yönetecek olan kişiler olmaları sebebiyle ülke yönetimine her platformda katılımlarını sağlamak için çalışmalar yürütüleceği açıklanmıştır ve bu yaklaşım değerli görünmektedir.

Genel bir değerlendirme yapılacak olduğunda sosyal, ekonomik, kültürel, psikolojik boyutlarda gençlik politikalarının geliştirildiği söylenebilir. Özellikle eğitim ve istihdam konularında dikkat çekilen noktalar önemlidir. Türkiye'nin yüksek genç nüfusuyla çok büyük bir potansiyele sahip olduğu, hükümet programında üzerinde önemle durulan bir konudur ve gençlik politikalarının seyrinde belirleyici konumdadır.

### **59. Hükümet Programına (2003-2007) Yönelik Bulgular**

Recep Tayyip Erdoğan'ın Başbakan olduğu 59. Hükümet programında gençlik ifadesinin 8 kere kullanıldığı görülmektedir. Bir önceki hükümetin devamı niteliği taşıması sebebiyle bu programda nispeten az kullanım varlığı söz konusudur.

Programda gençlerle ilgili dikkat çekilen konuların başında eğitim problemi gelmektedir. Gençlerin eğitimi için yeterince çalışma yapılmadığı ve gençlerin eğitimsizliğe terk edilmesi sorununa dikkat çekilmiştir. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde gençlerin eğitimi için yeterli çalışma yapılmamasına paralel olarak terör örgütünün gençleri kandırarak dağa çıkmalarına neden olduğu işaret edilerek eğitim konusunda hızlı bir şekilde ilerleme kaydedilmesi gerektiği, hükümet programının öne çıkan yönleri arasındadır.

Gençlerin geleceğe umutla bakmasını sağlamak için belirsizliklerin ortadan kaldırılmasının hükümetin görevleri arasında yer aldığı, programda gençlikle ilgili yer verilen konulardan bir tanesidir. Gençlerin ilgi alanlarına uygun bir eğitim alması ve daha kaliteli bir şekilde yetiştirilmesi için projeler yapılması gerektiği, programın yer verdiği hususlardan biridir. Böylece

gençlerin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşama konusundaki isteklerinin artacağı ve ülkeye daha fazla katkı sağlamalarının mümkün olacağı vurgulanmıştır.

59. Hükümet programında gençlik konusundaki politika ve hedeflere dair şu ifadeler öne çıkmaktadır:

*“Gençlik, ülkenin sadece zenginliği değil, aynı zamanda dinamizminin ve değişim potansiyelinin de kaynağıdır. Dolayısıyla, genç nüfusa sahip olmak, Türkiye için büyük bir imkândır. Hükümetimiz, toplumun gençlere, gençlerin de Türkiye’ye güvenini sağlamayı temel hedefleri arasında görmektedir. Seçilme yaşı 25’e indirilecektir. Özgür düşünceli, kendi başına karar verebilen, sorgulayan, kendi toplumunun ve evrensel doğrulardan haberdar olan ve hayatın güçlükleriyle baş edebilecek donanımlı ve yetenekli gençler yetiştirmek, önemli hedeflerimiz arasındadır” (59. Hükümet Programı, 2003).*

Değişimin yaşanması için gençlik politikalarının temel husus olduğu ve bu konuya özen gösterilmesi gerektiği bu ifadeler aracılığıyla anlaşılmaktadır. Hükümetin programda Türkiye'nin genç nüfus açısından büyük bir potansiyeli olduğu, geçmişte ve gelecekteki hükümet programlarda olduğu gibi vurgulanan konulardan bir tanesidir.

Gençlere yönelik spor politikalarının geliştirileceği, 59. Hükümet programında değinilen hususlardan bir tanesidir. Sporun her alanında uluslararası standartlara ulaşılmasının gençlere yönelik spor politikalarının temel odak noktası olduğu vurgulanmaktadır ve bunun için bütçe ayrılacağı belirtilmiştir. Gençlerin her yönden gelişimlerini sağlamak amacıyla hareket edileceğinin ifade edildiği programda spor politikalarının gençler için her yönden gelişime katkı sağlayacağı düşüncesiyle hareket edildiği söylenebilir.

Toplumdaki değerlere saygılı, donanımlı, nitelikli gençler yetiştirmek için gençlik politikalarına yer verileceğinin işaret edildiği programda farklı alanlara dair ayrıntılı bir bilgi verilmediği söylenebilir. Her ne kadar projelere yer verilmiş olsa da bunların gerçekleşmesi konusunda neler yapılması

gerektiğinin yani projelerin somut adımlarının açıklanması konusunda yetersiz kalındığı değerlendirilebilir.

## **60. Hükümet (2007-2011) Programına Yönelik Bulgular**

II. Erdoğan Hükümeti olarak da bilinen 60. Hükümet programında 5 kez genç ya da gençlik ifadesinin yer aldığı görülmektedir. Bu programda yer alan ifadeler aşağıda paylaşılmıştır.

“Nitelikli, girişimci, özgüveni yüksek, milli ve manevi değerlerine sahip çıkan bir gençlik, ülkemizi hak ettiği yere taşıyacak temel varlığımızdır. Önceliğimiz, gençliğin her anlamda donanımlı, temel değerlere sahip çıkan bireyler olarak yetişmelerini temin etmek, onları zararlı alışkanlıklardan korumak ve istikbale güvenle bakmalarını sağlamaktır” (60. Hükümet Programı, 2007).

Gençlikle ilgili ifadelerin sınırlı bir şekilde yer aldığı bir hükümet programı olması sebebiyle bu kısımda gençlere yönelik hizmetlerin artacağı vurgulanmıştır.

60. Hükümet programında gençlikle ilgili olarak girişimciliğin destekleneceği, gençlerin iş hayatında daha aktif bir şekilde yer almasının hedeflendiği ifade edilmiştir. Bunun için gençlerin özgüvenini artırmaya odaklanılacağı belirtilmektedir.

Milli ve manevi değerlerine sahip çıkan gençler yetiştirilmesi hedefi, 60. Hükümet programında yer alan konular arasındadır. Gençlerin ülkesinin değerlerine sahip çıkan, toplum bilinci gelişmiş, duyarlı bireyler olarak toplumda yer almalarının sağlanması, programın öncelikli hedeflerinden birisi olarak açıklanmıştır.

Her anlamda donanımlı gençler yetiştirilmesi için çalışılacağı, programda yer verilen konulardan birisidir. Bunun için zararlı alışkanlıklardan gençlerin korunması gerektiği programda değinilen hususlar arasındadır. Gençlerin geleceğe güvenle bakmasını sağlamak için çalışmalar yapmanın hükümetin sorumluluk alanlarından birisi olduğu vurgulanan programda aynı zamanda

gençlerin özgüvenlerinin yüksek olması için çaba gösterileceği ifade edilmiştir.

### **61. Hükümet Programına (2011-2014) Yönelik Bulgular**

Gençlik kavramı 61. Hükümet programında 9 kez kullanılmıştır. Bunlardan ilkinde gençliğin istihdamına değinilmiştir. Bu kapsamda ilk olarak gençleri istihdam eden işletmelere sigorta prim ödemesi desteği sunulacağı dile getirilmiştir.

Toplumda gençlerin ekonomik açıdan daha iyi bir konuma gelmesini sağlamak için yapılan çalışmaların yanında gençlerin sosyal açıdan gelişmelerini sağlamanın hükümet programında değinilen konular arasında olduğu görülmektedir. Böylece topluma faydalı olacak bireyler yetiştirilmesi için çalışıldığı, bunun uzun vadede ülkeye büyük faydalar sağlayacağı söylenmiştir. Ayrıca toplumun sosyal ve ekonomik açıdan daha refah olmasında bu adımlar etkili olacaktır.

Gençlerin siyasete katılımlarının teşvik edilmesi, hükümet programında yer verilen politikalardan birisidir. Seçilme yaşının 25'e düşürülmesiyle birlikte gençler için siyasete katılımın geçmişe oranla daha iyi bir konuma getirildiği belirtilmiştir.

Öğrencilere verilen burslar, hükümet programında değinilen konulardan bir diğeridir. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin kaldığı yurtların iyileştirilmesi için çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Öğrencilerin yurt dışı eğitim ve değişim programlarından faydalanması için kontenjan sayısının artırılacağı, programın öne çıkan gençlik politikaları arasında yer almaktadır.

Gençlik ve Spor Bakanlığının Kurulduğu, bunun temel amacının ülkenin gençlerine daha özgün ve daha yoğun bir şekilde hizmet sunulması olduğu vurgulanmıştır. Bakanlığın kurulması ve gençler için özel politikalar benimsenecek olması, gençlerle ilgili daha etkin politikalar üretilmesi adına bir fırsat olarak görünmektedir.



Gençlerin sivil toplum kuruluşlarının üyeliğinin teşvik edilmesi, programda dile getirilen bir başka politikadır. Böylece gençler kendi projeleri için sivil toplum kuruluşları aracılığıyla seslerini duyurabileceklerdir.

III. Erdoğan Hükümeti olarak da bilinen 61. Hükümet, gençlik politikalarının daha geniş alanlara ulaştığını göstermektedir. Daha önce geliştirilen politikalara ek olarak yeni alanların vurgulanması, programa dair verilen bilgiler aracılığıyla anlaşılmaktadır.

## **62. Hükümet Programına (2014-2015) Yönelik Bulgular**

Ahmet Davutoğlu'nun Başbakan olduğu 62. Hükümet programında gençlik ifadesinin 14 kere kullanıldığı görülmektedir. Bu programda yer alan ifadeler aşağıdaki gibidir;

*“Gençlerimiz bugünün enerjisi, yarınlarımızın ise teminatıdır. Ülkemiz, bu hazineye diğer ülkelere kıyasla daha fazla sahiptir. Hükümetlerimiz döneminde gençlerimizin hem aile içinde, hem yaşadıkları çevrede, hem de okullarda ve sosyal mekânlarda iyi yetişmeleri, bilinçli birey olmaları, kültür ve spor ile hem ruhen hem de bedenen güçlenmeleri için pek çok önemli adımlar attık.”*

*“Seçilme yaşını 25'e düşürerek gençlerin siyasete daha fazla katılımının önünü açtık. Önümüzdeki dönemde seçilme yaşını 18'e düşürme hedefimizi burada tekrar ifade ediyorum.”*

*“Gençlik ve spor yatırım bütçesini 15 kat artırdık. Kredi ve Yurtlar Kurumunun bütçesini 11 kat artırdık. Yükseköğrenim yurt kapasitemizi 2002 yılına kıyasla 2 kattan fazla artırdık. Yurtların hem kapasitesini, hem de fiziki durumlarını iyileştirerek, tüm yurtlarda tek kişilik veya 3 kişilik odalara geçmeyi hedefledik. Öğrencilerimiz artık otel konforundaki yurtlarda yaşıyorlar. 2003 yılında 194 olan yurt sayısını 81 il, 147 ilçe ve 2 yurtdışı olmak üzere 2014 yılı itibariyle 384 e ulaştırdık. 2014 yılı başından Ağustos ayına kadar yurt yatak sayımızı 30.000 adet artırarak 335.000 yatak kapasitesine ulaştık. 2014 yılı sonuna kadar alınacak olan yurtlarla 50.000 daha artırarak 385.000 yatak kapasitesine ulaşılacaktır. 2015 yılı için şimdiden toplam 65.000 yataklık yurt sözleşmesi yapılmış olup bu kapasitenin*

115.000 daha artırılarak yurda 62. Hükümet Programı 79 ihtiyaç duyan bütün öğrencilerimizin devlet yurtlarında barındırılması hedeflenmektedir.

“2002 yılında burs ve kredi alan kişi sayısı 857.341 iken, 2014 yılında bu sayı 1.245.000’e ulaşmıştır. 2003’ten bu yana müracaat eden her üniversite öğrencisine burs veya öğrenim kredisi verdik.”

“Yurtdışı eğitim ve değişim programlarından yararlanan öğrenci sayısını artırdık.”

“2002 yılında 74 adet olan Gençlik Merkezi sayısını 2014 yılında 182 adete çıkardık. Halen 187 adet Gençlik Merkezimizin yapımı devam etmekte olup, bu sayıyı daha da artıracacağız. Üniversiteler ve meslek kuruluşları ile işbirliği içinde gençler için iş kurma ve geliştirme merkezleri kuracağız. Gençlerimizi toplumun değerlerine yabancılaşmadan, bilgi ve tecrübe ile donatarak meslek sahibi ve rekabet gücü yüksek bireyler olarak yetiştirmeleri için eğitimden istihdama kadar her alanda gerekli tedbirleri alacağız. Eğitim çağındaki gençlerimize, çalışan gençlerimize ve bilhassa eğitim ve istihdam dışında kalmış, herhangi bir kurumsal desteğe uzak olan gençlerimize yönelik sanat ve spor olanaklarını artırma, uygun şekilde rehberlik yapma ve kendilerine olan güvenlerini artırma yönünde her türlü hizmetlerimizi güçlendirecek ve gençlerimize sahip çıkacağız.”

“Bağımlılık yapan alışkanlıkları özendirici yayınlar ile medyada yer alan olumsuz rol modellerin ön plana çıkmasını önleyeceğiz. Ayrıca, toplumun bütün kesimlerini kapsayacak sağlıklı yaşam programlarımızı hayata geçireceğiz. Yeni dönemde madde bağımlısı, eğitimini tamamlayamamış ve uygun şekilde istihdam olanaklarına erişememiş bir tek gencimizin kalmaması nihai hedefimizdir.”

62. Hükümet Programında Seçilme Yaşının 18’e düşürüldüğü, Burs ve Kredi alan öğrenci sayısındaki artış, Kredi ve Yurtlar Kurumunun bütçesinin arttırıldığı, Yükseköğrenim yurt kapasitesinde artışın olduğu ve daha fazla gencin yararlanması sağlanması hedeflendiği, Gençlik Merkezi sayılarında artış, bağımlılık ile mücadele, yurt dışı öğrenci değişim programından daha fazla gencin yararlanması öne çıkan konular arasında yer almaktadır.

## 64. Hükümet Programına (2015-2016) Yönelik Bulgular

Gençlikle ilgili politikaların diğer programlara göre daha yoğun bir şekilde olduğu 64. Hükümet programında gençlik için ayrı bir başlık açılmıştır. Programda gençlik kelimesinin 45 kez geçtiği görülmektedir.

64. Hükümet programında gençlikle ilgili temel politikalar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (64. Hükümet Programı, 2015):

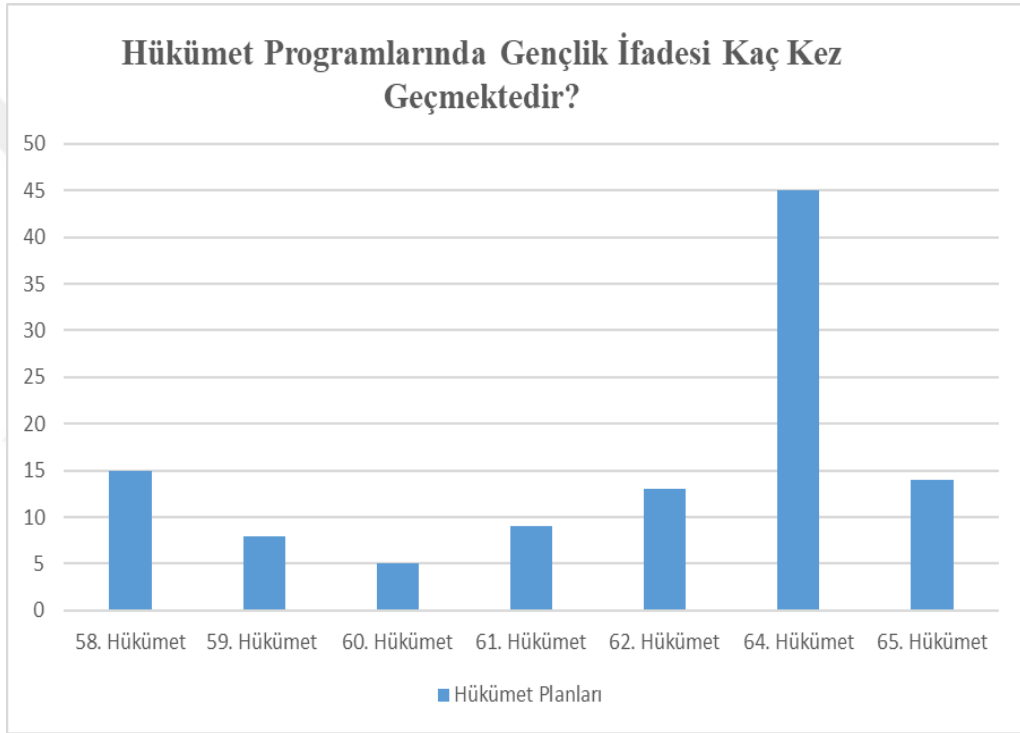
- i. Gençlerin sosyal hayatta karar alma süreçlerine aktif katılımları için çalışılacaktır.
- ii. Seçilme yaşı 18'e indirilecektir.
- iii. Genç işsizliğini önlemek için Ulusal Genç İstihdamı Strateji Belgesi hazırlanacaktır.
- iv. Öğrencilerin yurt dışı eğitim programlarına katılımları desteklenecektir.
- v. Genç girişimciliği için finansman desteği sağlanacaktır.
- vi. Gençlere yönelik pazarlama, işletme, teknoloji gibi konularda programlar düzenlenecektir.
- vii. Kendi işini kurmak isteyen gençlere karşılık nakit desteği verilecektir.
- viii. Yeni iş kuran gençlere 3 yıl gelir vergisi muafiyeti sağlanacaktır.
- ix. Gençdes programı uygulamaya geçirilecektir.
- x. Gençlik akademisi kurulacaktır.
- xi. Gençlerin Genel Sağlık Sigortası giderleri iki yıl boyunca devlet tarafından karşılanacaktır.

- xii. Gençlerin istihdamını artırmak için esnek çalışma biçimleri geliştirilecektir.
- xiii. Öğrenim gören gençlerin pasaport harcı kaldırılacaktır.
- xiv. Üniversite yurtlarının kapasitesi artırılacaktır.
- xv. Dezavantajlı gençlerin katılımını sağlamak odaklı olacak şekilde hareket programları çeşitlendirilecektir.
- xvi. Bütün şehirlerde gençlik ve kültür merkezleri sayısı artırılacaktır.
- xvii. Engelli gençlerin yaşamını kolaylaştırmak için sosyal altyapı güçlendirilecektir. Böylece bu gençlerin dezavantajlarının ortadan kaldırılması hedeflenmektedir.
- xviii. Hayat boyu öğrenme programları aracılığıyla gençlere mesleki beceriler kazandırılacaktır. Öğrenme, gençler için düzenli olarak teşvik edilecektir.
- xix. Meslek lisesi ve üniversite öğrencisi gençlerin staj yapmalarını özendirecek okul-sanayi iş birliğinin gelişimine katkıda bulunulacaktır.

Çalışma kapsamında buraya kadar incelenen hükümet programlarında gençlik konusunda en geniş içeriğe sahip olan 64. Hükümet programında gençlerin hayata sosyal, ekonomik açıdan katılımlarıyla ilgili çok sayıda projenin uygulamaya geçirileceği vaatleri olduğu görülmektedir. Gençlerin hayatın farklı alanlarında daha etkin bir şekilde yer almaları için geliştirilmesi hedeflenen projelerde aynı zamanda gençlerin ekonomik açıdan girişimlerini teşvik etmek için çaba gösterildiği söylenebilir. Programda gençlerin enerjisinden yararlanılmasının hedeflendiği, gençlerin ülke geleceğinin teminatı olarak görüldüğü belirtilmiştir.

## 65. Hükümet Programına (2016-2018) Yönelik Bulgular

65. Hükümet programında genç ve gençlik kavramlarının toplamda 14 kez kullanıldığı görülmektedir. Bu programda gençlerin ülkenin geleceği olarak görüldüğü söylenmiş, genç girişimciliğini teşvik etmek için çalışmalar yapılacağı dile getirilmiştir. Programda gençlikle ilgili yer alan plan ve projelerin, bir önceki programa benzer içerikte olduğu görülmektedir. Nitekim çoğunlukla gençlerin girişimciliği konusunda verilecek olan ekonomik desteğe vurgu yapılmıştır.



**Grafik 1. Hükümet Programlarında Gençlik İfadesinin Kaç Kez Geçtiğine Dair Grafik**

Genel bir değerlendirme yapılacak olduğunda yıllar geçtikçe hükümet programlarında gençlikle ilgili daha fazla politikaya yer verildiği görülmektedir. Bu durum hükümetler tarafından gençlik politikalarına verilen önemi göstermekle birlikte gençlerin daha iyi bir geleceğe sahip olmaları için yeni alanlarda yeni projelere ihtiyaç duyulması gerekliliğiyle ilgilidir. 63. Hükümet Programı, ilgili yıldaki hükümet, seçim hükümeti olarak kurulduğu için meclise program sunmamıştır.

### 3.6.2. Kalkınma Planlarına Yönelik Bulgular

Kalkınma planlarına yönelik bulgular kapsamında 9., 10. ve 11. kalkınma planlarına yönelik inceleme yapılacak, bu planlardaki gençlik politikaları üzerinden karşılaştırmalara yer verilecektir.

### 9. Kalkınma Planına (2007-2013) Yönelik Bulgular

9. Kalkınma Planında genç ve gençlik kavramları toplamda 17 kez kullanılmıştır. Bu planda öne çıkan hususlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Dokuzuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2007-2013%E2%80%8B.pdf>):

- i. Artan genç işsizliği sorununa çözüm üretilecektir. Gençlerin işsizlik sorununu çözmek için yeni çözüm mekanizmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.
- ii. Gençlere girişimcilik eğitimleri verilecek ve iş hayatında aktif şekilde yer almaları sağlanacaktır.
- iii. AB eğitim ve gençlik programlarına aktif ve etkin katılım sürdürülecektir.
- iv. Gençlerin aileden kopma ve toplumsal sorunlara karşı duyarsız hale gelmesi gibi sorunları çözülmelidir.
- v. Gençlerin özgüveni artırılmalıdır.
- vi. Gençlerin şiddet eğilimlerini düşürmek için sosyal projelere ihtiyaç duyulmaktadır.
- vii. Gençlerin geleceğe her açıdan yüksek düzeyde ümitle bakmaları sağlanacaktır.
- viii. Gençlerin istek ve beklentilerini kendilerinin dile getirmesi için olanak sağlanacaktır.
- ix. Genç çiftçi projesi ile teşvikler verilecektir.

- x. Gençlerin işgücü piyasasında tecrübe kazanması için programlar geliştirilecektir.
- xi. Gençlerin ailesiyle ve toplumun geneliyle daha iyi iletişim kurması için projeler geliştirilmektedir.

100 sayfalık ve 738 maddelik kalkınma programında gençlik politikalarına 11 farklı maddede yer verilmesi yetersiz olarak nitelendirmesini mümkün kılmaktadır. Bununla birlikte gençlerin sosyal, ekonomik ve psikolojik açıdan yaşadıkları sorunların çözüme kavuşturulması için projeler geliştirilmesi gerekliliği vurgulanmış, sürdürülebilir çözümlere dikkat çekilmiştir.

Gençlerin topluma etkin bir şekilde katılımları, ülkenin geleceği için oldukça önemli bir konudur. 9. Kalkınma Planında gençlerin sosyal hayattaki varlıkları konusunda farklı çözüm önerileri dile getirilmiştir. Öyle ki aileden başlayarak toplumsal hayatın seyrinde gençlerin iletişim becerilerinin geliştirilmesi, özgüvenlerinin artırılması, şiddet eğilimlerinin azaltılması gibi çözüm önerilerinin varlığı söz konusudur.

Hükümet programları ve gençlik politikaları açısından ulaşılan bulgular, Türkiye'de genç nüfus potansiyelinin yeterince değerlendirilmediğine dikkat çekildiğini göstermektedir. Gençlerin üniversiteyi bitirdikten sonra işsizlik sorunuyla mücadele etmeleri, hükümet programlarında dile getirilen ve çözüm üretilmesi öncelikli olan alanlardan birisi olarak görünmektedir. Bu konu, her hükümetin dikkat çektiği ortak noktalardan birisidir. Konuyla ilgili çalışmalar yapılmasına rağmen sürdürülebilir bir biçimde başarı elde edildiğini söylemek güçtür. Bu durum, gençlerin istihdam edilmesi ve genç işsizliği konusundaki gençlik politikalarının etkililiğini sorgulanır duruma getirmektedir denebilir.

Geleceğin teminatı olarak görülen gençler, hükümet programlarında paylaşılan planlarda girişimcilik konusunda desteklenecekleri yönünde sözler almıştır. Bunun yanında hükümet programları için yalnızca ekonomik politikalarla sınırlı olmadığı vurgulanmasında fayda vardır. Sanat, spor ve

kültürel açıdan faaliyetlerin destekleneceği, gençlik politikalarında değinilen hususlardan birisidir.

Her ne kadar ekonomik konulara daha fazla odaklanılsa da hükümet programlarında gençlik politikalarının gençlerin özgüvenlerinin yüksek olması konusuna vurgu yaptığı, dolayısıyla da gençlerin psikolojik açıdan daha iyi duruma gelmelerinin önemsendiği yorumu yapılabilir. Gençlik politikalarında eğitim ve istihdam ile ilgili konuların daha fazla öne çıkması olağan bir durum olarak görünmektedir.

### **10. Kalkınma Planına (2014-2018) Yönelik Bulgular**

200 sayfalık bir plan olarak 10. Kalkınma Planı, geçmiş planlara göre çok daha geniş bir kapsama sahiptir. Bu planla birlikte politikaların kategorilere göre ele alındığı görülmektedir. 10. Kalkınma Planında çocuk ve gençlik kategorisinde nitelikli insan ve güçlü toplum için politikalar sunulduğu görülmektedir.

10. Kalkınma Planında gençlik politikalarıyla ilgili hususlar aşağıda açıklanmıştır (<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2014-2018.pdf>):

- i. Dezavantajlı gençler için sosyal destek programlarının yaygın hale getirilmesi gerekir.
- ii. Gençlerin temel becerilerinin daha geniş bir alana yayılması öncelikli politikalardan birisidir.
- iii. Sigara, alkol ve uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıklar gençler için büyük risk içerir ve bu konuda önlemler alınacaktır.
- iv. Gençler sosyal hayatta karar verme mekanizmalarında daha etkin şekilde yer almalıdır.
- v. Spor, kültür ve sanat gibi alanlarda yürütülecek projeler, gençlerin şiddete olan eğilimini azaltacaktır.



- vi. Gençler, bilgi toplumunun gerektirdiği özelliklere sahip olmalıdır ve bunun için yaşam becerilerinin gelişmiş olmasına ihtiyaç vardır.
- vii. Gençlere sunulan hizmetlerini kalite seviyesinin artırılması gerekir.
- viii. Gençlerin istihdamı için yürütülen politikalarda nitelikli istihdam odaklı hareket edilmelidir.
- ix. Genç nüfus potansiyelinden faydalanılmalıdır.
- x. Genç girişimciliği çok yönlü biçimde desteklenmelidir.
- xi. Eğitimde olmayan gençlerin sayısı düşürülmeli, sıfıra indirmek için çalışılmalıdır.
- xii. Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yürütülen projelerin sayısı artırılmalıdır.

Görüldüğü üzere 10. Kalkınma Planında çocuk ve genç kategorisinde gençlere yönelik projeler sunulmuştur. Sosyal, psikolojik, ekonomik açıdan gençlerin gelişimi için politikalara dair bilgilerin hükümet programları ile paralellik gösterdiği söylenebilir. Nitekim kalkınma planlarında yıllar geçtikçe gençlikle ilgili konuların daha fazla yer aldığı, gençlik kavramının planlarda daha fazla sayıda kullanıldığı görülmektedir.

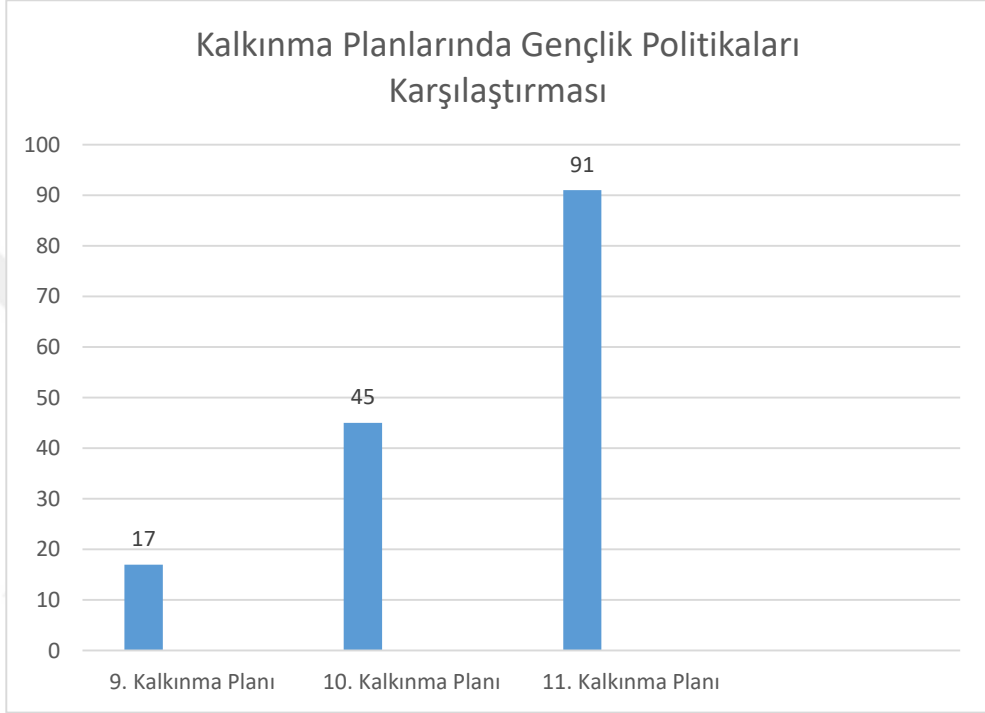
## **11. Kalkınma Planına (2019-2023) Yönelik Bulgular**

Gençlik, 11. Kalkınma Planında tek başına bir kategori olarak ele alınmış, toplamda 91 kez kullanılmıştır. Bu plan 191 sayfadan oluşmaktadır. Bir önceki kalkınma planında olduğu gibi nitelikli insan, güçlü toplum konusunda gençlikle ilgili politikalar yer almaktadır. Bu kapsamda yer alan örneklerden bazıları aşağıda paylaşıldığı gibidir (<https://www.sbb.gov.tr/wp->

[content/uploads/2019/11/ON\\_BIRINCI\\_KALKINMA-PLANI\\_2019-2023.pdf](#)):

- i. Gençlerin güçlü yaşam becerisine sahip olarak yetişmeleri sağlanması amaçlanmaktadır.
- ii. Gençlerin milli ve insani değerlere sahip olmaları temel odak noktalarından birisidir.
- iii. Gençlerin okul-sınav-iş bulma döngüsünden kurtarılması gerekmektedir. Bunun için sportif faaliyetler, kültürel etkinlikler desteklenmelidir.
- iv. Gençlik merkezlerinin sayısı artırılacak ve işbirliği yapılan kuruluş sayısı çoğaltılacaktır.
- v. Gençlerde liderlik becerilerinin geliştirilmesi için eğitim programları yaygın hale getirilecektir.
- vi. Gençler gönüllülük faaliyetleri için bilinçlendirilecektir.
- vii. Gençlik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının sayısı artırılacaktır.
- viii. Gençlere sosyal medya ve hukuk okuryazarlığı konusunda eğitim verilecektir.
- ix. Gençler, hangi risklere karşı hazırlıklı olmaları gerektiğinde bilinçlendirilecektir.
- x. Gençlere yönelik sosyal uyum birimlerinin sayısı artırılacaktır.
- xi. Türkiye Ulusal Gençlik Konseyinin aktif hale getirilmesi sağlanacaktır.

Dünyada yaşanan gelişmelerin büyük bir hızla devam etmesine paralel olarak gençlik politikalarına yeni alanların dahil olduğu görülmektedir. Sosyal medya ve hukuk okuryazarlığı konusunda gençlere eğitim verilmesi, buna örnek olarak gösterilebilir. Değınilen hususlara ek olarak gençlerin eğitim, istihdam, girişimcilik gibi konularda destekleneceğı, diğır kalkınma planlarında olduğı gibi bu planda da yer almaktadır.



**Grafik 2. Kalkınma Planlarında Gençlik Politikaları Karşılaştırması**

Kalkınma planları, hükümet programlarına göre daha somut adımların yer verildiğı bir yapıdadır. Nitekim genç çiftçi projesi, şiddet eğilimini düşürecek sosyal projeler, girişimcilik eğitimleri gibi örnekler bunu desteklemektedir. Kalkınmanın yalnızca ekonomik boyutla sınırlı olmadığı, paylaşılan hedeflerle desteklenmektedir.

Kalkınma planlarında vurgulanan hususlardan birisi de gençlerin özgüveninin artırılması ve gençlere kendilerini ifade edecek bir ortam oluşturulmasıdır. Gençlerin kendilerini daha iyi ifade etmeleri ile birlikte sorunların çözümü için daha sağlıklı adımlar atılması beklenmektedir.

Gençlik politikalarının etkinliğinin artırılması için AB eğitim ve gençlik programlarına katılımın artırılması yönündeki projeler kalkınma planlarında dikkat çeken noktalardan birisidir. Sürdürülebilir bir şekilde başarı için bu kapsamda atılacak adımların katkısı olacağı belirtilmiştir.

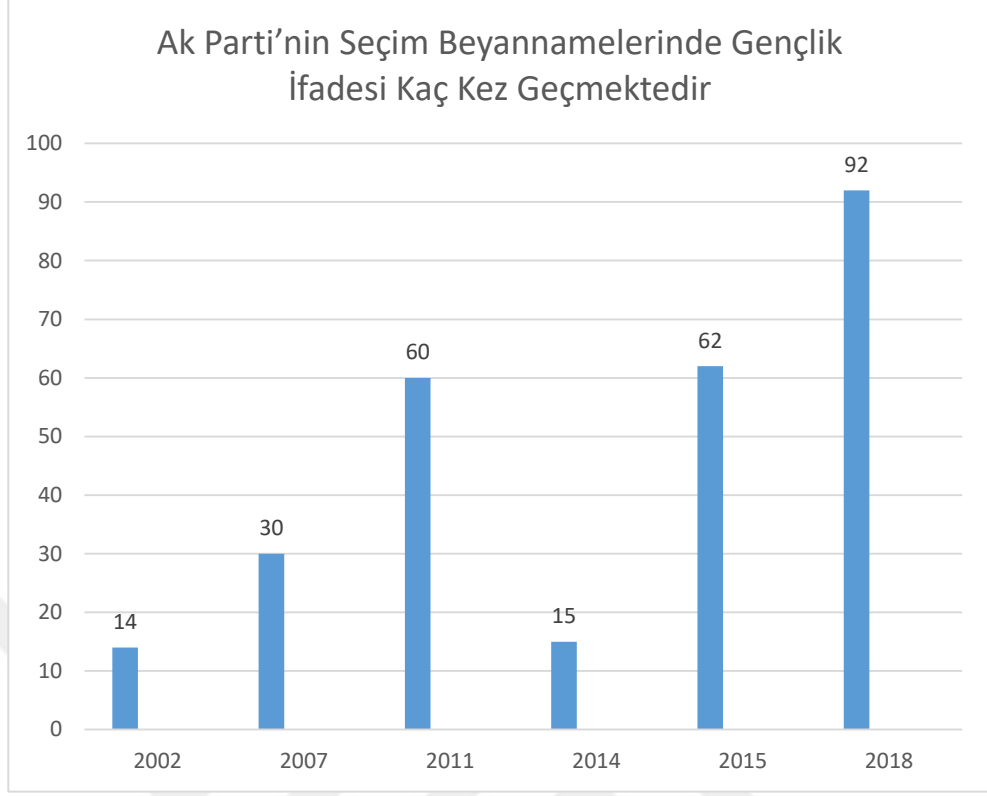
Toplumsal sorunlar ve aile ile olan ilişkiler konusunda gençlerin daha aktif olması konusunda yürütülen projeler, kalkınma planlarında gençlik politikaları açısından öne çıkan bir başka husus olarak görünmektedir.

Genel bir değerlendirme yapılacak olduğunda kalkınma planlarında gençliğin temel sorun alanlarına dair farkındalık olduğu ve çözüm için politikalar üretildiği söylenebilir. Başka bir deyişle gençlerin sorunları bilinmektedir ve hangi konularda çözüm üretilmesi gerektiği konusunda bir farkındalık bulunmaktadır. Bu noktada belirtilen politikaların uygulanmasındaki başarı, politikaların belirlenmesinden daha önemlidir. Hükümet programlarında olduğu gibi kalkınma planlarında da günümüze yaklaştıkça daha geniş bir perspektifte ele alınması ve böylece gençlik politikalarının kapsamının genişletildiği görülmüştür.

### **3.6.3. Seçim Beyannamelerine Yönelik Bulgular**

Seçim beyannameleri, partilerin göreve gelmeleri halinde yerine getirecekleri vaatlerle ilgili ifadeleri içermektedir. Göreve gelen hükümetin vaatleri ve yaptıkları arasında karşılaştırma yapılması ve verilen sözlerin yerine getirilip getirilmediğinin belirlenmesi bakımından seçim beyannamelerinde yer alan hususlar önemlidir. Gençlik politikaları da partilerin seçim beyannamelerinde önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle Türkiye gibi genç nüfusun yoğun olduğu bir ülkede bu konudaki politikaların ayrı bir önemi vardır. Yapılacak olan değerlendirmeye birlikte 2002'den bu yana Ak Parti'nin seçim beyannamelerinde gençlik politikaları ile ilgili hususlar ortaya koyulmaktadır.

Çalışmanın bu kısmında Ak Parti'nin seçim beyannamelerinin gençlik politikaları ile ilgili karşılaştırması grafik üzerinde yapılmaktadır.



**Grafik 3. Ak Parti'nin Seçim Beyannamelerinde Gençlik İfadesinin Kaç Kez Geçtiğine Dair Grafik**

Seçim beyannameleri, partilerin kendilerini halka anlatma şansına sahip oldukları beyannamelerdir. Bu nedenle seçim beyannamelerinde gençlik ifadesinin daha fazla kullanılması olağan karşılanmaktadır. Gençlerin hayatın her alanındaki varlığını desteklemek için politikaların anlatılması, seçim beyannameleri için ayırt edici özelliktedir. Hükümet programı ve kalkınma planlarından farklı olarak seçmenleri etkileme hedefine sahip olan seçim beyannameleri, bunun bir getirisi olarak daha fazla projenin açıklandığı (bazen de popülist olabilir) bir yapıda görünmektedir.

Hükümet programları ve kalkınma planlarında olduğu gibi seçim beyannamelerinde de zaman geçtikçe yani günümüze yaklaştıkça gençlik politikalarının daha geniş bir yer tuttuğu görülmektedir.

### 3.7. Seçilen Konulara Göre Söylem Analizi

#### 3.7.1 İstihdam ve İşsizlik

İstihdam ve işsizlik ile ilgili 58. Hükümet Programı'nda; teknolojik alanda proje ve düşük faizlerle kredi vermek, gençlere meslek edindirme amacıyla uygulamalı eğitimler vermek, özel vergi ve sigorta primlerinde indirimler yaparak gençlerin istihdam edilmesine destek sağlamak, istihdam vergilerindeki yükü azaltmak ve kayıtlı istihdama özendirme konularına değinilmiştir. Bununla birlikte aynı program, bilgisayar yazılımı alanında gençlerin gelişimi için kredi destekleri de vererek genç işsizliğin önlenmesinde önem verilen bir nokta olduğunu göstermektedir.

59. ve 60. Hükümet Programlarında istihdam ve işsizlik konularına yer verilmediği görülmüştür. 61. Hükümet Programına bakıldığında ise, bu konuda gençlerin istihdam edildiği işletmelere sigorta primlerini ödeme noktasında sağlanacak destek yer almaktadır. 62. ve 63. Hükümet Programları geçiş hükümeti kapsamında yer aldığı için araştırma kapsamına dahil edilmemiştir.

64. Hükümet Programında, gençlerdeki işsizliğin önlenmesi adına "Ulusal Genç İstihdamı Strateji Belgesi" hazırlanması planlanmıştır. Bununla birlikte gençlerin gelişimine katkıda bulunmak için pazarlama, işletme, teknoloji alanlarında bazı programlar düzenleneceği de bu planlar arasında yer almaktadır. 64. Hükümet Programında, devletin gençlere istihdam sağlanmasına destek vermesi amacıyla Genel Sağlık Sigortası masraflarını iki yıl süre ile karşılayacağı ve gençlerde istihdam artışı sağlamak için esnek çalışma şekillerinin geliştirileceği belirtilmiştir. Aynı zamanda 64 ve 65. Hükümet Programlarında gençlere, "Hayat Boyu Öğrenme Programları" ile mesleki konularda beceriler kazandırılması ve istihdam edilmeleri amaçlanmaktadır.

İstihdam ve işsizlik ile ilgili Kalkınma Planlarına bakıldığında, 9. Kalkınma Planı'nda gençlere iş konusunda tecrübe kazandırılması amacıyla program geliştirileceği yer alırken, 10. Kalkınma Planı'nda gençler için yapılan istihdam politikalarında niteliğin ön planda olmasının gerekliliği

vurgulanmıştır. 11. Kalkınma Planı'nda ise istihdam ve işsizlik konusuna değinilmemiştir.

Bu konularda yapılan düzenlemeler Hükümet Programları ve Kalkınma Planların da olduğu gibi yıllara göre Seçim Beyannamelerinde de geçmektedir. Yıllara göre Seçim Beyannameleri incelendiğinde 2002, 2007 ve 2014 yıllarında bu konu hakkında herhangi bir politika yapılmamıştır. 2011 yılında ise, işsizliği önlemek ve vasıflı eleman yetiştirmek amacıyla yıllık 270 milyon TL mesleki eğitim için bütçe ayrılmıştır. 2015 yılında yukarıda yer alan 64. Hükümet Programında belirtilen hususların gerçekleştirilmesi ve buna ek olarak meslek lisesi ve üniversite öğrencilerini staj konusunda özendirerek okul-sanayi iş birliğine katkı sağlanması hedeflenmiştir.

2018 yılında yayımlanan Seçim Beyannamesinde ilk defa gençlere istihdam sağlanması için teşvikler yapıldığı belirtilmiştir. 18-29 yaş arası gençlere istihdam imkan sağlanması için SSK primlerinin belirli oranlarının 5 yıl boyunca karşılandığı da bu yıldaki beyannamede bildirilmiştir. Gençlerin kariyer planlamasına destek olmak için "Kariyer Merkezleri" kurulması planlanmıştır. Kamu ve özel sektörde istihdam planlarını açıkça belirleyecek olan "Türkiye Gençlik İstihdam Vizyon Belgesi'nin" hazırlanacağı dile getirilmiştir. Burada 64. Hükümet Programı ile paralel olarak gençlere esnek çalışma biçimlerinin sunulacağı beyannamede de yer almaktadır. Belediyeler kapsamında kurulacak olan "Beyaz Kafelerde" gençler istihdam edilecek ve bu kafelerde spor ve sanat faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

İstihdam ve işsizlik, gençlerle ilgili sorun alanlarından en çok üzerinde durulanıdır. Bu konuda pek çok proje faaliyete geçirilmiş olmakla birlikte istenen seviyeye ulaşılamamıştır. Gençlerin işsizlik oranlarının düşürülmesi ve daha fazla istihdam edilmesi konusunda kalıcı bir başarıya ulaşılamamış olması, uzun vadeli planlar yerine kısa vadeli planlar yapılmasının bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

### 3.7.2. Eğitim

58. Hükümet Programında eğitimin iyileştirilmesi ve gençlerin sosyalleşmesi amacıyla sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve yerel yönetimlerden destek alınacağı planlanmıştır. Gençlere eğitim ve yeni iş imkanlarının sağlanması ve üstün yeteneğe sahip olan gençler belirlenerek bu kişilerin özel eğitimden yararlanmaları amaçlanmaktadır. 59. Hükümet Programında gençlerin ilgi duydukları alanlarda eğitim görmeleri ve daha nitelikli olarak yetişmeleri için projeler yapılmasının gerekliliğine yer verilmiştir. 60. Hükümet Programında eğitim konusuna değinilmemiştir.

61. Hükümet Programında, eğitim konusu kapsamında; öğrencilere sağlanan öğrenim bursları ve yurt dışı eğitim programlarından yararlanmaları için daha fazla kontenjan açılması gibi hususlar bulunmaktadır. Buna paralel olarak 64. Hükümet Programında öğrencilerin, bu eğitim programlarına katılmaları için destek verilecektir. Bu hükümet planında “Gençlik Akademisi’nin” kurulması hedeflenmiştir. 65. Hükümet Programında eğitimle ilgili politikalara rastlanmamıştır.

Kalkınma Planlarının eğitim ile ilgili hususlarına bakıldığında; 9. Kalkınma Planında AB Eğitim ve Gençlik Programlarına katılımın sürekliliğinin devam ettirileceği yer alırken, 10. Kalkınma Planında ise eğitim almayan gençlerin azaltılması için çalışma yapıldığı belirtilmiştir. 11. Kalkınma Planında eğitim konusuna değinilmemiştir.

Eğitim alanında yapılması planlanan politikalar açısından, seçim beyannameleri incelendiğinde, 2002 yılında yayımlanan Seçim Beyannamesinde bu alanda bir politika bulunmamaktadır. 2007 Seçim Beyannamesinde ise gençlerin uluslararası alanda aktif olmalarını sağlamak için yurt dışı eğitim programları faaliyete geçirilmesi planlanmıştır.

2011 Seçim Beyannamesinde, üniversite giriş sınavlarındaki katsayılar kaldırılmış ve 2003 yılından itibaren o yıla kadar başvuru yapan yurt dışında okuyan dahil her üniversite öğrencisine burs ya da kredi imkanı sağlanmıştır. Bununla birlikte yurt dışında bulunan öğrencilerin sayısında artış yaşanmış ve yoğunlukta oldukları bölgelerde yurt imkanı sağlanması için 6082 sayılı



kanun yürürlüğe konulmuştur. İçinde ön lisans, lisans, lisans üstü öğrencilerini barındıran yaklaşık 800 bin kişi için en büyük öğrenci affı çıkarılarak eğitimlerine devam etme fırsatı sunulmuştur.

2014 Seçim Beyannamesi incelendiğinde üniversite tercihi aşamasındaki öğrenciler için danışmanlık desteği sağlanmış ve kariyer eğitimleri vererek üniversite öğrencilerinin kişisel gelişimlerine de katkıda bulunulmuştur. Aynı zamanda gençler için bilgi evleri kurulmuş ve bilim içerikli eğitim yanında değer içerikli eğitimler de vermeye başlanmıştır.

2015 Seçim Beyannamesinde 2011 yılındaki seçim beyannamesine benzer değişiklikler yapılmıştır. Üniversite öğrencilerine verilen öğrenim bursu ya da kredisi rakamlarında artış sağlanmıştır. Bu artış yüzde 567 olarak kaydedilmiştir.

2018 Seçim Beyannamesinde de 2015 Seçim Beyannamesinde bulunan değişikliklerin tekrarlandığı görülmüştür. Buna ek olarak üniversitedeki öğrenim harçları kaldırılmıştır. Aynı zamanda lisans üstü eğitim alan öğrencilerin yurt dışına gönderilme kontenjanlarında artış yapılacağı hedeflenmiştir. Öğrencilerin eğitim sürelerince belirlenen eğitim kriterlerini sağlamaları koşuluyla 10.000 lisans, 1.000 yüksek lisans, 500 doktora öğrencisi ve 100 doktora mezunu olan öğrencinin yurt dışına daha üst kademe bir eğitim almaları amacıyla eğitime gönderilmeleri planlanmıştır.

İstihdam ve işsizlikten sonra en çok değinilen konu olan eğitime dair ulaşılan bulgular, eğitim konusunda öğrencilere sağlanan desteklerin düzenli bir biçimde arttığını göstermektedir. Ayrıca yurt dışı öğrenci programlarına gönderilen öğrenci sayısının artışı olumlu bir göstergedir. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak adına pek çok adım atılmış olmakla birlikte bunların hükümet programları, kalkınma planları ve seçim beyannamelerinde yer almaması dikkat çekici bir konu olarak görünmektedir.

### **3.7.3.Girişimcilik**

58., 59. ve 61. Hükümet Programlarında eğitim, istihdam ve işsizlik gibi konulara odaklanılarak girişimcilik konusu geri plana atılmış ve bu alanda politikalara yer verilmemiştir. 60. Hükümet Programında gençlerin çalışma

yaşamında daha etkin bir rol oynaması için girişimciliğin desteklenmesinin hedeflendiği belirtilmiştir.

64. Hükümet Programında ise gençlere girişimcilik konusunda finansman desteği sağlanarak iş kurmak isteyenlere bir karşılık olmadan nakit yardımı yapılacağına değinilmiştir. Bununla birlikte kendi işini kuran gençleri 3 yıl boyunca vergiden muaf tutarak desteklemek hedeflenmiştir. 65. Hükümet Programında ise gençleri girişimciliğe yönlendirmek için birtakım çalışmalar yapılacağı söylenmiştir.

Girişimcilik konusu ile ilgili 9. Kalkınma Planında 64. Hükümet Planında yer alan hedeflere paralel olarak girişimciliğe verilen önem vurgulanmıştır. 10. Kalkınma Planında, tüm girişimcilik politikalarına benzer olacak şekilde genç girişimcilik konusunda çok yönlü destekler sağlanmasının gerekliliği belirtilmiştir. 11. Kalkınma Planın da ise girişimcilik konusuna yer verilmemiştir.

Genç girişimcilik konusunun Seçim Beyannamelerindeki yerine bakıldığında 2002 ve 2014 yıllarında bu konuya yer verilmediği görülürken 2007’de bazı meslek kuruluşları ve üniversiteler ile birlikte iş kurmak isteyen gençlere imkan sağlanarak her şehre “İş Kurma ve Geliştirme Merkezleri’nin” kurulması amaçlanmıştır.

2011 Seçim Beyannamesinde işini kuran genç girişimcilerin ilk kez vergiden muaf tutulduğu belirtilmiştir. 2009 yılında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde “100 Genç Girişimciye 100 Bin Lira Hibe Desteği” projesi uygulanmaya başlanmıştır. Aynı zamanda şirket kurmak isteyen gençlere kuruluş sırasındaki giderleri ve diğer bazı harcamalar için 27 bin TL destek verilmiştir.

2015 Seçim Beyannamesinde de 2011 Seçim Beyannamesinde bahsedilen politikaların gerçekleştiği tekrarlanmıştır. Buna ek olarak şirket kurmak isteyen gençlere yapılan destek miktarı 30 bin TL’ye çıkarılmış, İŞKUR aracılığıyla yapılan kurslara katılım sağlayanların 15 gün süre ile SSK primleri karşılanmış ve kursa katılım sağlayan kişi başına 600 TL ücret ödemesi yapılmıştır.

2018 Seçim Beyannamesinde, 64. Hükümet Programının gençlerin istihdamı için işletme, pazarlama, teknoloji gibi alanlarda yapılması planlanan programlar, gençleri girişimciliğe teşvik etmek amaçlanmıştır. 2011 ve 2015 Seçim Beyannamelerinde de belirtildiği gibi genç girişimcilerin kurduğu şirketler vergiden muaf tutulmuştur.

Girişimcilik konusunda gençlere verilen teşviklerin genç girişimciliğini artırması beklenmiş, ancak sonuçların istenen şekilde olmadığı görülmüştür. Bunda verilen teşviklerin denetiminin yapılmamasının etkisi vardır. Ayrıca gençlerin girişimcilik konusunda yalnızca maddi açıdan verilen teşviklerle değil zorunlu eğitimlere tabi tutulması gerekmektedir. Böyle bir yaklaşıma yer verilmediği görülmekle birlikte gençlerin girişimcilik faaliyetlerini ekonomik açıdan destekleyen projelerin hükümet programları, kalkınma planları ve seçim beyannamelerinde yer edindiği görülmektedir.

#### **3.7.4. Sosyal Refah**

Gençler için yapılan her politika aslında sosyal refaha ulaşmaları açısından büyük önem taşımaktadır. İstihdam ve işsizlik, eğitim, girişimcilik gibi konularda yer alan politikalar sosyal refahın gelişiminde de olumlu katkılar sağlamakta ve sosyal refahın temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Gençlerin her alanda gelişiminin sosyal refah kavramı ile ilişkili olduğu söylenebilmektedir. Buradan hareketle 58. Hükümet Programında kırsal bölgelerde yaşayan ve yeterli imkana sahip olmayan gençlerin gelişiminin sağlanması ve sorunlarının giderilmesi gibi konulara önem verileceği belirtilmektedir. Gençlerin fiziksel, zihinsel gelişimlerini olumsuz etkileyen durumlar için tedbirler alınacaktır. Yine bu programda gençlerin bilim, sanat ve kültür faaliyetlerine katılmaları için yönlendirmeler yapılacaktır. Gençlerin ihtiyaçlarının karşılanması için gençlik merkezleri kurulacak ve gençlerin sosyalleşmesi için çalışmalar yapılacaktır. Ayrıca engelli gençlerin spor faaliyetlerine katılım sağlayabilmeleri için yeni projeler gerçekleştirilecektir.

Toplum bilincine sahip, vasıflı, donanım sahibi gençlerin yetiştirilmesi amacıyla gençlik politikalarının yapılacağı belirtilen 59. Hükümet Programı, bu politikalar ile ilgili ayrıntılı olarak bilgi vermemiştir. 60. Hükümet Programında 59. Hükümet Programının amaçlarına paralel olarak donanım sahibi gençler yetiştirmenin önemli olduğu vurgulanmış ve gençlerin zararlı alışkanlıklara yöneliminin azaltılması hedeflenmiştir. 61. Hükümet Programında, donanım sahibi gençler yetiştirmek için çalışmalar yapılacağı ve bunun gelecekte Türkiye için yararlı olacağı söylenmiştir. Aynı zamanda bu durum toplumun refahında etkili bir araç olarak görülmektedir.

64. Hükümet Programında dezavantajlı gençlerin her alanda katılım sağlamaları için programlar düzenleneceği belirtilmiştir. Bununla birlikte engelli gençlerin hayatlarında kolaylık sağlamak için sosyal alt yapıları iyileştirilecektir. Böylece gençlerdeki dezavantajlılık durumunun giderilmesi amaçlanmaktadır. 65. Hükümet Programında yer verilen gençlik politikaları ise önceki programlarla benzerlik göstermektedir.

Sosyal refah ile ilgili 9. Kalkınma Planında, gençlerin ailelerinden uzaklaşma ve toplumdaki sorunların karşısında duyarsız kalma gibi problemlerinin giderilmesine ve gençlerin kendine güvenmesinin gerekliliğine yer verilmiştir. Aynı zamanda gençlerde olan şiddet eğilimini azaltmak için ve gençlerin aile ve tüm toplumla iletişiminin güçlendirilmesi için projelerin yapılması dile getirilmiştir.

10. Kalkınma Planında gençlerin bilgi toplumuna adapte edilmesi ve bunun için yeteneklerinin geliştirilmesi ihtiyacına değinilmiş ve bununla ilgili yapılacak politikalar öncelikli hale getirilmiştir. Gençlere zarar verebilecek alışkanlıklardan uzak durmaları için tedbirler alınacak ve dezavantajlı gençlerin sosyalleşmeleri için yapılacak programlar yaygın hale getirilecektir.

11. Kalkınma Planında ise gençlerin, karşılaşılabilecekleri risklere karşı korunmalarının gerekliliği ile ilgili bilgilendirilmeleri hedeflenmiştir. Gençler için kurulan sosyal uyum birimleri çoğaltılacaktır.

2002 Seçim Beyannamesi incelendiğinde gençlere yönelik politikaların arasında madde bağımlılığı konusunda önlemler alınacağı belirtilmiştir.

İllerde kurulmuş olan “İl Eğitim ve Gençlik Komisyonları” daha etkin hale getirilerek gençlerin sorunlarının çözümü ile ilgilenmesi sağlanacaktır. 2007 Seçim Beyannamesinde de geliri az olan ailelerin çocuklarına öncelik tanınarak gezi faaliyetlerinden ücret olmadan yararlanması sağlanmıştır. 9. Kalkınma Planında da belirtilen gençlerde olan şiddet eğilimini azaltmak için “Meclis Araştırma Komisyonu” kurulmuştur. Gençlerin yurt dışına çıkmalarına teşvik etmek için yürütülen “Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları” sürdürülecektir.

2011 Seçim Beyannamesinde eğitim konusunda öğrencilere verilen burs ve krediler gençlerin toplumsal refahında artış olmasına sebep olacaktır. Bu yıl da 2023 hedeflerinde de bulunan gençlik merkezlerinin sayısı arttırılacaktır. Gençlik merkezleri aracılığıyla gençlerin kendi yaptıkları projeleri uygulamalarına imkan tanınacaktır. Öğrencilerin kaldığı yurtların fiziki şartlarında iyileştirme yapma ve yurt kapasitelerini arttırma bu dönemde gençlerin sosyal refahı için önemli konuları oluşturmaktadır.

2014 Seçim Beyannamesinde gençlik politikalarına yer verilmemiştir. Yalnızca gençlik ve spor adı altında yapılacak faaliyetler açıklanmıştır. Bu yılda gençlerin merkezi ve yerel yönetimlerin desteği ile yeteneklerinin sosyal ve kültürel alanlarda geliştirilmesi, gençlerin etkili ve refah içinde yaşayabildiği bir yaşam sunulması amaçlanmıştır.

2015 Seçim Beyannamesinde daha önceki yıllarda da bahsedildiği gibi gençlere yurt imkanı, kredi ve burs desteği sağlanması gibi konulara yer verilmiş ve bu alanlar için ayrılan bütçeler ifade edilmiştir. Gençlerin kendilerini geliştirmelerine faydalı olabilmek için yapılan projeler desteklenmiştir. Gençlere daha rahat bir yaşam sunabilmek için “Elektronik Sorgulama, Elektronik Değişim Dönüşüm, Yurdum Evim, Ücretsiz İnternetim” projeleri uygulanmaya başlanmıştır. 64. Hükümet Programında da engelliler ile ilgili yapılan desteklerin devam ettirileceği belirtilmiştir.

2018 Seçim Beyannamesinde gençlerin gelecekteki konumları için yeteneklerini geliştirmeye yönelik bazı kurslar düzenlenmektedir. Aynı zamanda gençlerin kişisel ve sosyal gelişimleri ile ilgili yararlı olacak projeler desteklemiştir. 18 yaşının altındaki gençlerin ebeveynlerin sigorta

durumlarına bakılmaksızın sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için devlet güvencesi sağlanmıştır. Mezun olmaları sebebi ile ebeveynleri üzerinden sağlık hizmetlerinden yararlanamayan gençlerin 2013 yılında yapılan yeni bir düzenleme ile sağlık hizmetlerinden yararlanabilme süresi 120 gün arttırılmıştır. Liseden mezun olanların 20 yaşını, niversite kurumlarından mezun olanların 25 yaşını geçmemiş olma şartıyla mezuniyet tarihlerinden 2 yıl süre ile primleri devlet tarafından denmiş ve sağlık hizmetlerini kullanabilmeleri sağlanmıştır. Gençlerin zararlı alışkanlıklardan korunması adına ‘‘Uyuşturucu ile Mücadele Yüksek Kurulu’’ oluşturulmuştur. Son olarak dezavantajlı gençleri içine alacak programların genişletilmesi amaçlanmaktadır.

Sosyal refah konusunda çıkarımlarda bulunmak için kısa süreli değerlendirmeler yapılması doğru değildir. Uzun vadeli olarak değerlendirme için de henüz erken görünmektedir. Ancak seçim beyannameleri, hükümet programları ve kalkınma planlarında sosyal refah konusuna yeterince zen gösterildiği, yapılan söylem analizi aracılığıyla anlaşılmaktadır.

## SONUÇ VE ÖNERİLER

Gençlik dönemi, etkili ve verimli bir şekilde değerlendirilmesi gereken bir dönemdir. Bir toplum için gençler, geleceğin teminatı olarak kabul edilmektedir. Toplumun geleceği kurgulanırken gençlik politikaları belirleyici olmaktadır. Türkiye'de Adalet ve Kalkınma Partisi dönemindeki gençlik politikalarının tarihsel perspektifle incelenmesi amacıyla hazırlanan çalışmada, gençlik politikalarının sosyal, kültürel, toplumsal, siyasi ve ekonomik boyutları olduğu belirtilmiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi dönemindeki seçim beyannameleri, kalkınma planları ve hükümet programları özelinde gençlik politikalarının araştırıldığı çalışmada, 2002 yılından bu yana iktidarda olan partinin ilk dönemlerde gençlik politikalarına daha az önem verdiği, ancak iktidarda kalmaya devam ettikçe gençlik politikalarını daha ayrıntılı bir şekilde ele aldığı yönünde sonuçlar elde edilmiştir.

Çalışmada elde edilen sonuçlara göre hükümet programlarında gençlik politikaları, gençlerin işsizlik sorununun çözülmesi ve nitelikli bir eğitim almaları ile ilgili konulara odaklanmaktadır. Sosyal ve ekonomik açıdan hayata katılım, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin gençlik politikalarında sık vurguladığı konular olarak görünmektedir.

Kalkınma planları özelinde yapılan değerlendirme neticesinde ulaşılan sonuçlar, gençlerin karşılaştıkları sorunlara dair farkındalık olduğunu ve bunları çözmek için hedefler belirlendiğini göstermektedir. Gençlerin kalkınmada itici güç konumunda olmaları, kalkınma planlarında belirlenen hedeflerde yer edinmiş, yeni planlarda gençlik politikaları daha ayrıntılı bir biçimde değerlendirilir olmuştur.

Seçim beyannamelerinde gençlik politikaları, eğitim ve ekonomiyle ilgili konular daha ayrıntılı olacak şekilde ele alınmış görünmektedir. Gençlerin istihdam edilmesinde istenen oranlara ulaşılması için vaatler, seçim beyannamelerinde daha fazla yer edinmiş durumdadır. Yine gençlerin

siyasete katılımları ve siyasetteki etkilerinin artırılması yönünde hedefler Adalet ve Kalkınma Partisi'nin seçim beyannamelerinde yer almaktadır. Milletvekili seçilme yaşının 25'ten 18'e düşürülmesi buna yönelik bir uygulama olarak görünmektedir.

Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre Türkiye'de Adalet ve Kalkınma Partisi döneminde hükümet programları, kalkınma planları ve seçim beyannamelerinde gençlik politikaları ile ilgili olarak istihdam ve işsizlik, eğitim, girişimcilik ve sosyal refah konuları ön plana çıkmış durumdadır.

Ulaşılan sonuçlar dikkate alınarak aşağıdaki öneriler getirilmektedir:

- Gençlerin yerel siyasetten başlayarak siyasette daha etkili olması için çalışmalar yürütülmelidir.
- Yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirlikleri yapılmalı, gençlerin toplumsal hayata katılımı desteklenmelidir.
- Genç işsizliği sorunu çözülerek gençlerin üretkenliklerinden etkin bir biçimde yararlanılmalıdır.
- Gençlere yönelik eğitim desteklerinin kapsamı genişletilmelidir.
- Gençler için öncelikle nitelikli eğitim hedefine göre hareket edilmelidir.
- Gençlerin spor, sanat, kültürel aktivitelere katılımları teşvik edilmeli, sosyal hayata katılımları desteklenmelidir.



## KAYNAKÇA

- Acar, H. (2008). Türkiye'nin ulusal gençlik politikası nasıl yapılandırılmalıdır. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, C.5, S.1, 1-20.
- Arık, A. K. (2019). Avrupa Birliği Liderlerinin Yeni Göçmen Dalgası Politikalarının Söylem Analizi: Almanya, İngiltere Ve Fransa Örnekleri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı*. Çorum: Yüksek Lisans Tezi.
- Aslan, S. (2010). Türkiye'de sivil toplum. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.9, S.31, 260-283.
- Asutay, H. (2001). Gençliğin dili. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.3, S.2, 1-21.
- Ayaz, M.F. (2015). Turgut Özal dönemi eğitim politikaları ve günümüze yansımaları. *Akademik Bakış Dergisi*, S.50, 325-338.
- Aysan, M.F. ve Avcı, S. (2015). Türkiye'de gençliğin refahı, sosyal politikalar ve kurumlar. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, C.3, S.3, 109-143.
- Aziz, Aysel. (2008), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Baran, A.G., Evcı Kiraz, E.D. ve Topak, S.T. (2020). Gençlik Araştırmaları. <https://www.usak.edu.tr/> , Erişim Tarihi: 01.06.2020.
- Baş, H. (2017). Türkiye'de genç nüfus: sorunlar ve politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.27, 255-288.
- Bayazit, A. ve Boz, E. (2017). Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti dönemi yenileşme hareketlerinin Türk spor kültürüne etkileri. *International Journal of Cultural and Social Studies*, S.3, 211-228.

- Biney, E. ve Amoateng, A.Y. (2019). Youth political participation. *Journal of Politics Economics and Society*, Special Issue, 9-25.
- Bulut, T. (2007). Cumhuriyetin bir gençlik projesi olarak Kızılay kampları. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S.14, 103-135.
- Canşen, E. (2015). Türkiye Cumhuriyetinin spor politikaları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.17, S.1, 33-48.
- Certel, E. (2010). *Gençlik ve sosyal gelişim: gençlik örgütlerine katılan gençlerle bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ceylan, H. (2016). Avrupa'da gençlik politikaları ve gönüllülük. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.9 S.42, 1049-1061.
- Demirtürk, S. (2015). 1960-1980 döneminde Türkiye'de sosyo-ekonomik değişimin ve dışa yönelişin toplumsal dinamikleri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, C.4, S.12, 155-182.
- Eraslan, L. ve Erdoğan, E. (2015). Değerler, gençlik ve sivil toplum kuruluşları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.5, S.2, 122-139.
- Eraslan, L. ve Karadoğan, U.C. (2013). Osmanlı Devletinin modernleşme sürecinde eğitim temalı ilk gençlik örgütlenmeleri. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, C.1, S.1, 47-68.
- Erol, S.E. (2013). Gençlere yönelik aktif istihdam politikaları: Japonya, Kore, Çin ve Türkiye örnekleri. *TÜHİS Dergisi*, C.24, S.6, 15-43.
- Geçgin, E. (2018). Navigasyonlu gençlik: üniversite öğrencileri üzerine bir toplumsal karakter araştırması. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, C.7, S.17, 45-71.
- Gökbayrak, Ş. Çocuk ve gençlere yönelik sosyal politikalar. [https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/1878/mod\\_resource/content/1/%C3%87OCUK%20ve%20GEN%C3%87LERE%20Y%C3%96NEL%C4%B0K%20SOSYAL%20POL%C4%B0T%C4%B0KA%20LAR.pdf](https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/1878/mod_resource/content/1/%C3%87OCUK%20ve%20GEN%C3%87LERE%20Y%C3%96NEL%C4%B0K%20SOSYAL%20POL%C4%B0T%C4%B0KA%20LAR.pdf), Erişim Tarihi: 15.09.2020.

Gür, E. ve Bahçeci, D. (2014). *Avrupa'da gençlerin katılımı ve gençlik politikası*. İstanbul: Er-Ay Basım.

Güzel, M. (2006). Küreselleşme, internet ve gençlik kültürü. *Küresel İletişim Dergisi*, S.1, 1-16.

<http://gdpblog.gsb.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 22.09.2020.

<http://tugva.org/projeler/> , Erişim Tarihi: 23.09.2020.

<http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/KalkinmaSurecindeSivilToplumKuruluslariOzellhtisasKomisyonuRaporu.pdf> ,Erişim Tarihi: 29.05.2020.

<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Dokuzuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2007-2013%E2%80%8B.pdf> , Erişim Tarihi: 22.11.2020.

<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2014-2018.pdf> , Erişim Tarihi: 22.11.2020.

[https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/11/ON\\_BIRINCI\\_KALKINMA-PLANI\\_2019-2023.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/11/ON_BIRINCI_KALKINMA-PLANI_2019-2023.pdf) , Erişim Tarihi: 22.11.2020.

Kabonga, I. (2016). Youth and development in ward three of chegutu district Zimbabwe. *International Journal of Research Social Sciences*, C.6, S.2, 344-355.

Kavi, E. ve Yıldırım, Y.Z. (2018). Çocuk ve gençlik politikaları açısından sporun önemi ve Suriyeli mültecilere yönelik uygulamalar. *Karatahta Dergisi*, S.11, 1-31.

Kaya, A. (2019). II. Meşrutiyetten Cumhuriyetin ilk yıllarına Türk gençliğinin örgütsel ve düşünsel gelişimi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S.39, 589-612.

Kocatürk, U. Atatürk'te gençlik kavramı ve Atatürkçü gençliğin nitelikleri. <https://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/Utkan-KOCAT%c3%9cRK-Atat%c3%bcrkte-Gen%c3%a7lik->

[Kavram% c4% b1-ve-Atat% c3% bcrk% c3% a7% c3% bc-Gen% c3% a7li% c4% 9fin-Nitelikleri.pdf](#) , Erişim Tarihi: 16.09.2020.

- McGuire, J.K., Dworkin, J., Borden, L.M., Perkins, D. ve Russell, S.T. (2016). Youth motivations for program participation. *Journal of Youth Development*, C.11, S.3, 7-25.
- Oktaý, T. (2017). Gençlięe yönelik politika ve uygulamalarda yerel yönetimlerin rolü. *Manas Sosyal Arařtırmalar Dergisi*, C.6, S.3, 309-336.
- Öz, İ. (2014). *Demokrat Partinin gençlik politikaları ve gençlik teşkilatı*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özer, Y.E. (2011). Gençlerin toplumsal yaşama katılımı ve yerel yönetimlerin rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.26, S.1, 43-65.
- Özmete, E. ve Bayoğlu, A.S. (2008). Geleceği yapılandırmak: gençlerin toplumsal refah ile ilgili konularda geleceğe bakışları. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar Dergisi*, 1-16.
- Peri, İ. (2019). *Yerel yönetimlerin gençlik politikaları: Başakşehir Belediyesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, M.C. (2005). Türkiye'de gençliğin toplumsal kimliği ve popüler tüketim kültürü. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.25, S.2, 157-181.
- Şentuna, M. ve Çelebi, M. (2010). Türkiye'deki gençlik ve spor ile ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının gençlik politikalarının değerlendirilmesi ve bir model örneği. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, C.8, S.3, 109-117.
- Şişman, Y. (2003). Sosyal politika açısından Türkiye'de çocuk ve genç işgücü. *Kamu-İş Dergisi*, C.7, S.3, 2-34.

- Tangülü, Z. (2012). Demokrat Parti dönemi eğitim politikaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, C.10, S.2, 389-410.
- Tekindal, M. (2017). The position of the youth in political participation. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, S.39, 119-140.
- Türk Dil Kurumu (TDK). [www.tdk.gov.tr](http://www.tdk.gov.tr) , Erişim Tarihi: 20.04.2020.
- Uslu, F.B. (2013). *AB'de ve Türkiye'de gençlik politikaları uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Weiss, J. (2020). What is youth political participation. *Frontiers in Political Science*, C.2, S.1, 1-13.
- [www.gsb.gov.tr](http://www.gsb.gov.tr) , Erişim Tarihi: 20.09.2020.
- [www.tuik.gov.tr](http://www.tuik.gov.tr) , Erişim Tarihi: 08.02.2021.
- Yaman, Ö.M. (2013). Türkiye'de gençlik sosyolojisi çalışmalarına dair bibliyografik bir değerlendirme. *Alternatif Politika Dergisi*, C.5, S.2, 114-138.
- Yıldız, T.T., Atasoy, A.R. Bayraktar, P. ve Ünlüleblebici, B. (2013). Gençlik araştırmaları üzerine bir karar destek sistemi önerisi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, C.1, S.1, 210-223.